

1951

ΤΕΥΧΟΣ 7 / 2008

το φυλλαράκι

Περιβαλλοντικές εναισθησίες

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

*Φύση • Γνώση
• Προστασία*

το φυλλαράκι

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ (ΕΕΠΦ)

Νίκης 20, 105 57, Τηλ: 210-3224 944, Fax: 210-3225 285

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: hspn@hol.gr, Ιστοθέση: www.eepf.gr

Η Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης (ΕΕΠΦ) είναι η παλαιότερη περιβαλλοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση στην Ελλάδα. Ιδρύθηκε το 1951. Έχει ως αποστολή της να ενημερώνει και να ευαισθητοποιεί, τόσο τους Έλληνες, όσο και αυτούς που αγαπούν την Ελλάδα, για τη φυσική κληρονομιά της χώρας μας και να δραστηριοποιείται για την προστασία της.

Η ΕΕΠΦ συνετέλεσε στη δημιουργία των περισσότερων Εθνικών Δρυμών και πολλών άλλων προστατευομένων φυσικών περιοχών, καθώς και στην υπογραφή από τη χώρα μας της Συνθήκης του Ramsar για την προστασία των υγροτόπων. Πρωτοστάτησε, επίσης, στις προσπάθειες προστασίας απειλούμενων ειδών, όπως η Μεσογειακή φώκια, η Αρκούδα και η Θαλάσσια χελώνα.

Για το έργο της έχει τιμηθεί από την Ακαδημία Αθηνών, το Συμβούλιο της Ευρώπης και το Ίδρυμα Ford.

Δραστηριοποιείται σήμερα σε τέσσερις άξονες: περιβαλλοντική εκπαίδευση, προγράμματα προστασίας της Φύσης, παρεμβατική προστασία και γενικότερη ευαισθητοποίηση του κοινού.

Η ΕΕΠΦ διοικείται από 10 μέλη Διοικητικό Συμβούλιο, που εκλέγεται στην ετήσια Γενική Συνέλευση από τα μέλη της.

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ 3 €

Στα συμμετέχοντα σχολεία στα προγράμματα της ΕΕΠΦ, στους Υπεύθυνους Π.Ε. των Νομών, στα ΚΠΕ και τις Εθελοντικές Ομάδες, διατίθεται δωρεάν

ΕΞΟΦΥΛΛΟ: ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ ΤΗΣ ΑΦΙΣΣΑΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ-ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ-ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΡΡΙΜΑΤΩΝ»

Συντακτική Επιτροπή έκδοσης:

Πρόεδρος:

Μαρία Ρουσομουστακάκη

Μέλη:

Αλίκη Βαβούρη

Αλέξια Νικηφοράκη

Διονυσία Παπαδοπούλου

Σταμάτης Σκαμπαρδώνης

Γεωργία Φέρμηλη

Κλεοπάτρα Χατζηκώστα

Γραμματεία:

Μαρία-Ιωάννα Κουτσουδάκη

Εκδότης-Υπεύθυνος ύλης:

Μαρία Ρουσομουστακάκη

Επιμέλεια:

Μαρία Ρουσομουστακάκη, Αλίκη Βαβούρη

Καλλιτεχνική Επιμέλεια:

Άννα Κατσουλάκη

Παραγωγή-Εκτύπωση

Γραφικές Τέχνες ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ Α.Ε.

Ιδιοκτήτης:

Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης (ΕΕΠΦ)

Περιεχόμενα

■ Editorial	1
■ Εκπαίδευση • Προστασία του Περιβάλλοντος • Διαχείριση Απορριμμάτων	2
■ Παρουσίαση ΚΠΕ Λαυρίου – Εκπαιδευτική Ομάδα ΚΠΕ	13
■ Δράσεις του Γραφείου Π.Ε. της Α΄ Διεύθυνσης Π.Ε Αθίνας για το θεματικό έτος «Δάσος – Πράσινο Πλανήτη»	17
■ Εκδήλωση βράβευσης Προγράμματος «Οικολογικά Σχολεία»	21
■ Τσάντες για έκθεση!	23
■ Νέοι Δημοσιογράφοι για το Περιβάλλον	24
■ «Μαθαίνω για τα Δάση»	25
■ «Οι Πράσινες Γωνιές της Γειτονιάς μου»	27
■ Βράβευση Εκπαιδευτικών	28
■ Ευχαριστήρια επιστολή έκθεσης Έργου Πολιτών	31
■ Βιβλιοπαρουσίαση: • Παιδιά γεμάτα ενέργεια, • Χερσαίες και θαλάσσιες περιοχές Natura στο νομό Κεφαλονιάς και Ιθάκης	32

Η τηλεόραση δείχνει μαθητές να λεηλατούν σχολεία, δασκάλους και ιερωμένους που δεν φέρονται κόσμια, συμπολίτες μας που με παράνομες διαδικασίες στοχεύουν στο κέρδος, δημάρχους που τρέχουν σε πανηγύρια. Τι φόρεσε η μιν, στην εκδήλωση του δε...

Στην εφημερίδα, ίδια τα πρωτοσέλιδα...

Οι εικόνες τυπώνονται στην άκρη του μυαλού μου. Μου λένε πως έτσι είναι ο κόσμος που ζω. Κινδυνεύω να το πιστέψω. Να μπω στη διαδικασία, να γίνω μέρος αυτού του κόσμου, ένα κομμάτι του.

Ευτυχώς, μετά επαναστατώ. Θυμώνω. Επειδή εγώ, όπως και πολλοί από τους ανθρώπους που γνωρίζω, δίνουμε προτεραιότητα σε άλλα πράγματα. Επειδή ξέρω πως υπάρχουν και άλλες εικόνες. Καλύτερες. Μαθητές που διαβάζουν, που μαθαίνουν να σέβονται τις αξίες του κόσμου. Δάσκαλοι και ιερωμένοι υπεύθυνοι, ταγμένοι. Δήμαρχοι που προσπαθούν αθόρυβα για τον τόπο τους και τους δημότες. Επειδή, επειδή...

Γνωρίζουμε τέτοιους ανθρώπους.

Στο Διήμερο Συμπόσιο της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης (ΕΕΠΦ)

που έγινε στην Αθήνα τον Δεκέμβριο του 2007 για τα απορρίμματα, εκπρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης από όλη την Ελλάδα ήρθαν αθόρυβα για να μάθουν πως θα

Ευτυχώς δεν είναι όλα γκρίζα

διαχειριστούν καλύτερα τα σκουπίδια τους. Καμαρώσαμε μαθητές και μαθήτριες να παρακολουθούν τους ομιλητές και να απευθύνουν στους ενήλικες ερωτήσεις για τα προβλήματα που συνδέονται στον τόπο μας με τη διαχείριση των αποβλήτων. Επίσης, στην πρωτοχρονιάτικη πίττα της ΕΕΠΦ τον Ιανουάριο του 2008, τιμήσαμε μερικούς από τους φωτισμένους δασκάλους με τους οποίους χρόνια τώρα συνεργαζόμαστε.

Λυπήθηκα που καμιά κάμερα τηλεόρασης δεν εστίασε σε αυτή, την άλλη εικόνα.

Και αναρωτήθηκα για το μερίδιο ευθύνης του καθενός από εμάς, το μερίδιο της συμμετοχής στη διαμόρφωση εικόνων, προτύπων, συμπεριφορών, στον κόσμο που ζούμε.

Πολλοί από εμάς κάποια στιγμή βρεθήκαμε στη δυσάρεστη θέση, να υποστηρίξουμε ή απλά να συμφωνήσουμε ότι όλα γύρω μας είναι γκρίζα.

Κι όμως υπάρχει ελπίδα. Όσο, και επειδή, υπάρχουν άνθρωποι με ελπίδα, με οράματα, με πίστη, που στο πείσμα του γκρίζου αγωνίζονται για ένα φωτεινό, καλύτερο κόσμο.

Στο πείσμα λοιπόν του γκρίζου εμείς θα αναζητούμε και θα προβάλλουμε την ελπίδα. Θα συνεχίσουμε να αγωνιζόμαστε για ένα καλύτερο κόσμο.

ΜΑΡΙΑ ΡΟΥΣΣΟΜΟΥΣΤΑΚΑΚΗ

Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης
Λέκτορας του Τμήματος Βιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

Εκπαίδευση • Προστασία του Περιβάλλοντος

• Διαχείριση Απορριμμάτων

Διήμερο Συμπόσιο της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης

Αθήνα, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Δεκέμβριος 2007

Ένα διήμερο Συμπόσιο αφιερωμένο στα απορρίμματα, κι όμως πολύ διαφορετικό από όλα τα άλλα, οργανώθηκε από την Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης στο πλαίσιο του Προγράμματος «Φύση Χωρίς Σκουπίδια». Σκοπός του ήταν η πληροφόρηση σε σχέση με τα στερεά και υγρά απόβλητα, την υπάρχουσα κατάσταση στην Ελλάδα, τις υποχρεώσεις και τις δυνατότητες διαχείρισης των απορριμμάτων και η ευαισθητοποίηση για ένα καθαρό και πολιτισμένο περιβάλλον. Χορηγός ήταν η ALPHA BANK.

Συμμετείχαν ειδικοί ομιλητές που παρουσίασαν το τι γίνεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ελλάδα σε σχέση με τη διαχείριση των αποβλήτων. Επίσης προσκεκλημένοι εκπρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, της Εκπαιδευτικής Κοινότητας και Φορέων και Εταιριών Ανακύκλωσης, παρουσίασαν επιτυχημένα μοντέλα συντο-

νισμένης δράσης και διαχείρισης των απορριμμάτων.

Συμμετείχαν όμως και εκπρόσωποι της εκπαιδευτικής κοινότητας, μαθητές και μαθήτριες, που υπέβαλαν ερωτήσεις στους ομιλητές. Οι σημερινοί ενήλικες δέχτηκαν ερωτήσεις από τους αυριανούς πολίτες, για ένα θέμα που μας καίει, τη Διαχείριση των Απορριμμάτων.

Την πρώτη μέρα του Συμποσίου, έγιναν εισηγήσεις ειδικών επιστημόνων και εκπροσώπων ΟΤΑ.

Παπαδόπουλος Ι. Διευθυντής Αντιπροσωπείας Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα

«Προστασία Περιβάλλοντος στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Περιβαλλοντική Ευθύνη»

Σκορδίλης Α. Διδάκτωρ Χημικός Μηχανικός
«Εναλλακτική διαχείριση στερεών αποβλήτων – Ελληνική πολιτική και νομοθεσία»

Ανδρεαδάκης Α. Καθηγητής Ε.Μ.Π.
«Διαχείριση υγρών αποβλήτων»

Λάλλας Δ. Καθηγητής Πανεπιστημίου
«Μέθοδοι επιλογής τεχνικών διαχειρίσεως στερεών αποβλήτων»

Ακολούθησαν ερωτήσεις και συζήτηση.

Η δεύτερη μέρα του Συμποσίου περιελάμβανε το πρωί επίσκεψη στο Εργοστάσιο Μηχανικής Ανακύκλωσης Απορριμμάτων Άνω Λιοσίων. Σε ένα πολύ φιλικό κλίμα μας υποδέχτηκαν, μας παρουσίασαν σε ειδική προβολή το έργο του ΕΣΔΚΝΑ (Ενιαίου Συνδέσμου Δήμων & Κοινοτήτων Ν. Αττικής) και μας ξενάγησαν σε χώρους του Εργοστασίου, οι κ.κ. Βεζυριάνης Θ. (Συνεργάτης ΕΣΔΚΝΑ) και Αρβανίτης Γ. (Προϊστάμενος Λειτουργίας του Εργοστασίου Μηχανικής Ανακύκλωσης).

Στη συνέχεια, στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, μετά από πρόχειρο γεύμα, ακολούθησε η δεύτερη Συνεδρία με εισηγήσεις, παρουσιάσεις από εκπροσώπους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, της Εκπαιδευτικής Κοινότητας,

Φορέων και Εταιριών Ανακύκλωσης. Μίλησαν οι:

Κοτρωνιάς Γ. Πρόεδρος Επιτροπής Περιβάλλοντος ΚΕΔΚΕ – Δήμαρχος Λαμιέων

«Στρατηγική Πολιτική για τα απορρίμματα και ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης»

Κουρτίνας Γ. Πρόεδρος του Συνδέσμου Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΣΥ.ΔΙ.Σ.Α.) Ν. Μαγνησίας

«Διαχείριση Απορριμμάτων στο νομό Μαγνησίας»

Παπαϊωάννου Ι. & Βλάχος Ι.

Υπεύθυνοι Π. Ε. Δ/ση Β'θμιας Εκπαίδευσης Αχαΐας

«Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και

Διαχείριση Απορριμμάτων: Το μοντέλο συνεργασίας του Τμήματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και του Δήμου Πάτρας»
Εκπρόσωποι των Φορέων και Εταιριών Ανακύκλωσης

- ΑΦΗΣ (Ανακύκλωση Φορτών Ηλεκτρικών Στηλών)
- Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης Ανακύκλωσης Α.Ε.
- Ανακύκλωση Συσκευών Α.Ε. Συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης Αποβλήτων Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού
- Ecoelastika Α.Ε. Οικολογικής Διαχείρισης Ελαστικών

Ακολούθησαν ερωτήσεις και συζήτηση.

Το Συμπόσιο έκλεισε η Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης (ΕΕΠΦ), **Μαρία Ρουσσομουστακάκη**, η οποία παρουσίασε τα **Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της ΕΕΠΦ** που έχουν σχέση με τη διαχείριση των απορριμμάτων και την προστασία του Περιβάλλοντος, και ευχαρίστησε όλους όσους συνέβαλαν στην επιτυχία του Συμποσίου.

ΜΑΡΙΑ ΡΟΥΣΣΟΜΟΥΣΤΑΚΑΚΗ

Οργανωτική Επιτροπή Συμποσίου

Πρόεδρος

Μαρία Ρουσομουστακάκη

Γενικός Συντονιστής Συμποσίου

Μέλη

Γεωργία Φέρμελη

Μαρία Κούβελη

Κλεοπάτρα Χατζηκώστα

Σοφία Καινούργιου

Διονυσία Παπαδοπούλου

Παναγιώτα Τσελεκτσίδου

Νίκος Στεφανόπουλος

Κερασία Πετρογιάννη

Σταμάτης Σκαμπαρδώνης

Άννα Σαββοπούλου

Αλέξια Νικηφοράκη

Ηρώ Μυλωνάκου – Κεκέ

Αλίκη Βαβούρη

Η Μαρία Ιωάννα Κουτσουδάκη στέλεχος της ΕΕΠΦ συμμετείχε στην οργάνωση του Συμποσίου.

Συμμετείχαν ως σύνεδροι

- Εκπρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης από 35 Δήμους της Ελλάδας
- Εκπρόσωποι της Εκπαιδευτικής Κοινότητας από τα σχολεία:
  - 3ο Γυμνάσιο Αμαρουσίου
  - 5ο Γυμνάσιο Κερατσινίου
  - 2ο Γυμνάσιο Κιθκίς
  - 11ο Γυμνάσιο Πειραιά
  - 3ο Γυμνάσιο Ρεθύμνου
  - Γυμνάσιο Θρακομακεδόνων
  - 1ο ΤΕΕ Άργους
  - 2ο ΤΕΕ Γαλατσίου

Ομιλητές

Ι. Παπαδόπουλος

Α. Σκορδίλης

Α. Ανδρεαδάκης

Δ. Λάλης

Γ. Κοτρωνιάς

Γ. Κουρτίνας

Ι. Παπαϊωάννου

Ι. Βλάχος

Εκπρόσωποι Φορέων

και Εταιριών Ανακύκλωσης

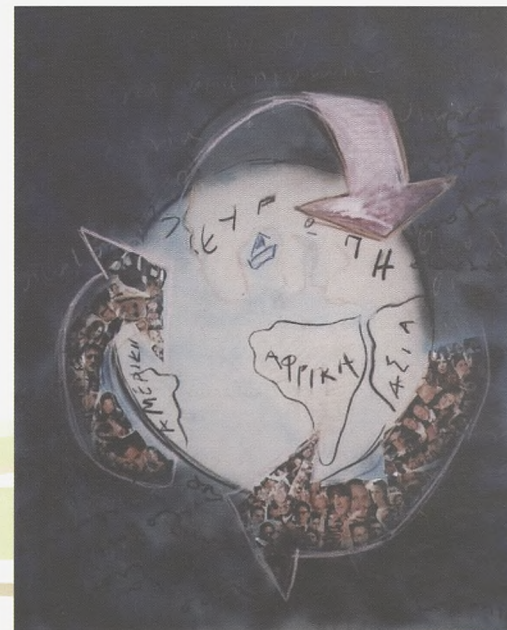
Ερωτήσεις από μαθητές-μαθήτριες • Απαντήσεις από τους ομιλητές

Μαθητές και μαθήτριες από το 1ο ΕΠΑΛ Άργους , το 5ο Γυμνάσιο Κερατσινίου, το 2ο ΕΠΑΛ Γαλασίου, το 3ο Γυμνάσιο Αμαρουσίου, το Γυμνάσιο Θρακομακεδόνων, το 3ο Γυμνάσιο Ρεθύμνου, το 11ο Γυμνάσιο Πειραιά καθώς και από την Περιβαλλοντική Ομάδα του 2ου Γυμνασίου Κιλικίας ρώτησαν τους ομιλητές και ιδιαίτερα τους κ.κ. Παπαδόπουλο, Σκορδίλη, Ανδρεαδάκη, Κοτρωνιά και Ορδόλη (ΑΦΗΣ).

1 Τι γίνεται στο εξωτερικό όσον αφορά την Ανακύκλωση ΗΗΕ. Ποιος ο ρόλος των παραγωγών των προϊόντων ΗΗΕ στη διαδικασία της ανακύκλωσης;

Σε πολλές χώρες ο καταναλωτής πληρώνει ένα μικρό φόρο τη στιγμή που αγοράζει την Ηλεκτρική ή Ηλεκτρονική Συσκευή, γιατί ακριβώς υπάρχει ήδη το κόστος για την ανακύκλωση της συσκευής αυτής (π.χ. το προϊόν κάνει 100 Ευρώ + 2,5 ο περ/κος φόρος). Άρα η εταιρεία -και υπάρχουν εταιρείες τέτοιες- θα πρέπει να παραλάβει τη συσκευή και θα κάνει την ανακύκλωση, ενώ ο καταναλωτής θα πληρώσει το φόρο. Στην περ/κη Νομοθεσία και γενικότερα στη Νομοθεσία της Κοινότητας (όπως, νομοθεσία που έχει να κάνει με τις επιχειρήσεις, νομοθεσία που έχει να κάνει με την προστασία των καταναλωτών), βλέπουμε ότι αυτό που έχει εισαχθεί τα τελευταία χρόνια είναι η μεγιστοποίηση του ποσοστού ανακύκλωσης (αυτοκίνητα, τηλεόραση, Η/Υ κ.ά.), δηλαδή τι ποσοστό μπορούμε να ανακυκλώσουμε, π.χ. τα αυτοκίνητα σε

λίγα χρόνια, κατά 97% θα είναι ανακυκλώσιμα. Ήδη μερικές εταιρείες το έχουν πετύχει. Πλέον είμαστε υποχρεωμένοι από τη Νομοθεσία να το κάνουμε. Το ίδιο ισχύει και για τις Ηλεκτρικές και Ηλεκτρονικές Συσκευές, που σημαίνει ότι ο ίδιος ο κατασκευαστής είναι υποχρεωμένος να ακολουθήσει τα νέα πρότυπα. Η Νομοθεσία μπορεί να αργήσει για διάφορους λόγους. Η Κοινοτική Διαδικασία είναι «βαριά» διαδικασία, γιατί πρέπει 27 χώρες να συμφωνήσουν σε κάτι που έχει προτείνει η Επιτροπή μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κλπ. Αυτό μπορεί να πάρει 2,3,4 χρόνια και εξαρτάται από την πρόταση της Επιτροπής και το πόσο πολυπλοκή είναι η συζήτηση. Οι ίδιες οι εταιρείες προλαβαίνουν καμιά φορά γιατί, στο πλαίσιο κάποιας αυτορρυθμισής δεσμεύονται, πριν τους προλάβει η Νομοθεσία. Πολλές φορές δεν θέλουν τη Νομοθεσία και προτιμούν να κάνουν ένα βήμα αυτές, πριν προλάβει να το κάνει η Νομοθεσία. Η τάση τα τελευταία χρόνια -κάτι που έχει εισαχθεί και θα γίνει περισσότερο στο μέλλον- είναι, ο ίδιος ο παραγωγός να είναι υπεύθυνος για το προϊόν που παράγει και να

Εκπαιδευτήρια Μαντουλίδη, Θεσσαλονίκη

Συμμετοχή μαθητριών στις συζητήσεις του Συνεδρίου μπορεί να εξηγήσει με απλά λόγια στον καταναλωτή από πού ξεκινά το υλικό αυτό και πού θα καταλήξει.

Σε τι επίπεδο βρίσκεται αυτή τη στιγμή η Ελλάδα όσον αφορά την Ανακύκλωση ΗΗΕ;

Στην Ελλάδα η Κοινοτική Οδηγία εναρμονίστηκε πρώτη από όλα τα κράτη-μέλη. Αυτό το κάναμε γιατί πιστεύαμε ότι δεν είμαστε οργανωμένοι και έπρεπε να οργανωθούμε, διότι τα απόβλητα Η+ΗΣ είναι ένα πολύπλοκο και πολύ δύσκολο θέμα. Πράγματι, 85 % όλων των παραγωγών και εισαγωγών που εισάγουν ή παράγουν Η+ΗΣ στην Ελλάδα, συμμετέχουν στην Ανακύκλωση Συσκευών Α.Ε., το εγκεκριμένο δηλαδή σύστημα. Κάθε παραγωγός ή εισαγωγέας ανάλογα με το είδος πληρώνει διαφορετικά (πχ. για το ψυγείο, την

τηλεόραση, το κινητό κ.α). Το πρώτο στην Ελλάδα, εργοστάσιο Ανακύκλωσης και το πιο μοντέρνο σε όλη την Ευρώπη βρίσκεται στους Αγ. Αναργύρους Κορινθίας. Το δεύτερο εργοστάσιο που κάνει απορρόπηση, στην Αττική και το τρίτο στη Θεσσαλονίκη. Προβλέπεται να γίνουν και άλλα τέτοια τρία εργοστάσια. Στην Ελλάδα παράγουμε 170 χιλιάδες τόνους απορριμμάτων Η+ΗΣ. Από 44.000 που πρέπει του χρόνου η Ελλάδα να πιάσει σαν στόχο στην Ε.Ε., (4 γρ./κάτοικο), ήδη το 2007 είμαστε στους 30.000 τόνους και με το ρυθμό που πάμε θα πιάσουμε το στόχο. Δεν είναι όμως μόνο να πιάσουμε το στόχο αλλά να εξαπλωθεί το σύστημα σε όλη την Ελλάδα και τα νησιά.

Στην πόλη του Άργους και στην ευρύτερη περιοχή του Νομού Αργολίδας, σε ποιο επίπεδο βρίσκεται η ανακύκλωση ΗΗΕ;

Δεν γνωρίζουμε αν στο Άργος έχει φτάσει ακόμα το σύστημα, γιατί το σύστημα αναπτύσσεται ανά περιοχές. Το 2008 θα αναγγελθεί μια πολύ μεγάλη καμπάνια, η οποία να μην είναι έτοιμη από το σύστημα σήμερα, αλλά δεν βγαίνει γιατί θέλουμε να υπάρχει η δυνατότητα στον κάθε πολίτη να γνωρίζει ότι, όταν αγοράσει μια συσκευή είναι υποχρεωμένο το κατάστημα να πάρει την παλιά και να τη δώσει για ανακύκλωση στο σύστημα. Το ίδιο γίνεται και με την τοπική Αυτοδιοίκηση, όπου θα πρέπει να τοποθετηθούν σε διαφορετικά σημεία κέντρα συλλογής. Δεν γνωρίζουμε αν στο Άργος έχει ξεκινήσει η ανακύκλωση.

2/θ Δημοτικό Σχολείο Άργους Καθύμνου

Μια από τις αρχές της εναλλακτικής διαχείρισης είναι η αρχή της πρόληψης της δημιουργίας των αποβλήτων.

Με ποιους τρόπους στοχεύετε στην εφαρμογή αυτής της αρχής, εφόσον οι περισσότεροι πολίτες αδιαφορούν για το περιβάλλον διαβίωσής τους;

Η πρόληψη είναι θέμα του κατασκευαστή ως επί το πλείστον και του καταναλωτή. Η Ε.Ε. με τις Οδηγίες που έχει ήδη και τη νέα που θα βγει, ζητά από τους κατασκευαστές να γίνει μια ανάλυση κύκλου ζωής. Δηλαδή πριν το προϊόν βγει στην αγορά, θα πρέπει να

Εκπαιδευτήρια Μαντουλιίδα, Θεσσαλονίκη

λυθούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την ύλη αλλά και από τη μετέπειτα χρήση του. Δηλαδή να είναι από υλικά που μπορούν να ανακυκλωθούν, να είναι από όσο το δυνατόν λιγότερα υλικά, να σχεδιαστεί με τρόπο που να έχουμε εξοικονόμηση υλικών και ενέργειας. Για παράδειγμα ένα κουτί αλουμινίου πριν από 5-6 χρόνια ήταν 18 γραμμ. Έγινε η Ανάλυση Κύκλου Ζωής και πράγματι με τον Περιβαλλοντικό Σχεδιασμό, που άλλαξε μόνο το σχήμα του, πήγε από 18 γραμμάρια στα 15 γραμ. Αυτό σημαίνει ότι στα 300 δισεκατομμύρια κουτιά που είναι η κατανάλωση στον κόσμο, με 3 γρ. λιγότερο υλικό έχουμε σημαντικό όφελος από τη λιγότερη απαιτούμενη ενέργεια. Από τη μεριά τη δική μας, γιατί να πηγαίνουμε στο σουπερμάρκετ και να παίρνουμε πλαστικές σακούλες και να μη χρησιμοποι-

ούμε το δίκτυο ή την τσάντα μας. Αυτό σημαίνει μείωση της παραγωγής και βέβαια χρειάζεται μια ευαισθησία. Να μπορούμε να το κάνουμε και εμείς και οι κατασκευαστές. Να φτιάξουν καλύτερα προϊόντα, προϊόντα που να διαρκούν πιο πολύ από ότι τώρα. Όλα αυτά συνεισφέρουν στη μείωση των απορριμμάτων.

Η ανάκτηση ποιών μορφών ενέργειας μπορεί να επιτευχθεί με την εναλλακτική διαχείριση των στερεών αποβλήτων;

Ενεργειακή αξιοποίηση αποβλήτων σημαίνει χρήση αποβλήτων για την απόκτηση ενέργειας. Τέτοιες μορφές ενέργειας είναι ο ηλεκτρισμός, το ζεστό νερό ή να καούν με άλλα καύσιμα (π.χ. τσιμεντοβιομηχανία) για να χρησιμοποιήσουμε λιγότερο μαζούτ, λιγότερο κάρβουνο. Χρησιμοποιώντας αυτά τα υλικά πράγματι παράγεται ενέργεια. Εκτός από αυτές τις μορφές υπάρχουν και οι υψηλότερες τεχνολογίες που ίσως ακόμα δεν είναι οικονομικά συμφέρουσες για να χρησιμοποιηθούν.

Ποιες άλλες καθαρές τεχνολογίες χρησιμοποιούνται, εκτός της ανακύκλωσης, στην αξιοποίηση των συλλεγόμενων αποβλήτων;

Γνωρίζουμε ότι για την παραγωγή οποιουδήποτε προϊόντος τίθεται το θέμα της υποκατάστασης των επικίνδυνων υλικών από τον κατασκευαστή τους

-και πρέπει οι κατασκευαστές να το κάνουν- και ήδη εφαρμόζεται και στη συσκευασία με λιγότερα βαρέα μετάλλα από την αρχή, από την παραγωγική διαδικασία. Στα ηλεκτρικά-ηλεκτρονικά αντικαθίστανται οι επικίνδυνες ουσίες για την κατασκευή τους και χρησιμοποιούνται τεχνολογίες που, όσο το δυνατό, παράγουν λιγότερα απόβλητα ή το υλικό που θα βγαίνει θα μπορεί να ανακυκλωθεί ή να ανακτηθεί η ενέργεια του.

3 Αντιμετωπίζεται το πρόβλημα των παράνομων συνδέσεων με τη διοχέτευση τοξικών ή βλαβερών αποβλήτων, κάτι που πιθανόν δημιουργεί πρόβλημα και στην αξιοποίηση τόσο των επεξεργασμένων λυμάτων όσο και των ιλύων; Υπάρχει κάποια πρόταση για την αξιοποίησή τους;

Υπάρχει κανονισμός «Δικτύου» που προδιαγράφει κάτω από ποιες προϋποθέσεις μπορεί κάποιος να συνδεθεί με το δίκτυο. Αν π.χ. είναι μια βιομηχανία, θα πρέπει πρώτα να προ-επεξεργάζεται τα απόβλητα πριν συνδεθούν με το δίκτυο. Η απάντηση στο ερώτημα είναι ότι δεν μπορεί να είναι κανείς πολύ σίγουρος. Δυστυχώς δεν υπάρχουν στοιχεία που να είναι διαθέσιμα. Θα έπρεπε να μπορεί να μπει κάποιος στο Διαδίκτυο και να δει π.χ. τα λειτουργικά δεδομένα, τα αποτελέσματα και τους ελέγχους που γίνονται σε κάποιον Βιολογικό Καθαρισμό, για παράδειγμα στην

Εργοστάσιο Μηχανικής Ανακύκλωσης Απορριμμάτων
Ανω Λιοσίων

Ψυττάλεια. Αυτό επιτάσσει η Ε.Ε. και αυτό σημαίνει πληροφόρηση του κόσμου. Συλλογικά, τα ήλυματα που καταλήγουν στην Ψυττάλεια είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο από άποψη τοξικών αλλήθ θα μπορούσε να είναι και καλύτερα γιατί η ποσότητα είναι μεγάλη. Όσον αφορά τη λήσση, αυτό είναι ένα κρίσιμο θέμα. Η δυνατότητα αξιοποίησης της λήσσης, με εδαφική χρησιμοποίηση, προϋποθέτει πολύ καθαρή λήσση από άποψη μετάλλων. Αυτό σημαίνει πολύ αποτελεσματικό έλεγχο των βιομηχανικών, των παράνομων εισρωών.

Επειδή αναφερθήκατε στον χρονικό ορίζοντα για την εφαρμογή της οδηγίας 91/271, που ήταν το 2005, και ήδη έχουν περάσει 2 χρόνια από τότε, σήμερα ελέγχεται και από ποιόν, αν εφαρμόζεται ικανοποιητικά η οδηγία, δηλαδή αν μετά την

κατασκευή των εγκαταστάσεων, συνεχίσουν να λειτουργούν ή είναι μόνο στα χαρτιά, με δεδομένη όπως έχετε επισημάνει, την αδυναμία που υπάρχει, όχι μόνο για την Ελλάδα, για καταγραφή και αξιολόγηση του τρόπου λειτουργίας των εγκαταστάσεων; Υπάρχει κάποια πρόταση αντιμετώπισης των ανεπαρκών θεσμικών ρυθμίσεων και του διοικητικού πλαισίου ή της ατελούς ενημέρωσης των πιθανών χρηστών;

Δεν είναι στα χαρτιά, οι εγκαταστάσεις υπάρχουν, λειτουργούν, ίσως δεν λειτουργούν με τον καλύτερο τρόπο γιατί δεν υπάρχει ο ουσιαστικός έλεγχος από την τοπική κοινωρία, ότι πραγματικά δουλεύει σωστά. Έλεγχοι γίνονται αλλήθ ποτέ δεν μπορείς να έχεις μια πλήρη εικόνα. Ένα άλλο θέμα που έχει σχέση με το θέμα του ελέγχου είναι η ευαισθητοποίηση του κοινού. Πρέπει να κάνεις το κοινό, μέτοχο του προβλήματος και να το βάλεις από νωρίς στον προβληματισμό. Πρέπει οι τεχνολόγοι και οι επιστήμονες να το μεταφράσουν με τρόπο που να γίνεται κατανοητό στο κοινό και να το κάνουν μέτοχο στο πρόβλημα. Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση σημαίνει συμμετοχική διαδικασία. Το τι είναι «οικολογικά σωστό» πρέπει να φύγει από τη σφαίρα του παραμυθένιου, του γραφικού και να γίνει η σκληρή πραγματικότητα. Όταν κάποιο πρόβλημα έχει επιπτώσεις στο περιβάλλον, θα πρέπει να τις βλέπουμε στην καθημερινή ζωή και να τις αντιλαμβανόμαστε.

Τι προτείνετε για την ευαισθητοποίηση των μαθητών στα σχολεία σχετικά με τα θέματα: Μείωση των στερεών αποβλήτων. Ανακύκλωση – επαναχρησιμοποίηση. Διαχείριση των αποβλήτων.

Έκδοση φυλλάδιου προς τις τοπικές ενώσεις και τη Β΄/μια Εκπ/ση με τίτλο «Αλλήθζουμε τις συνήθειες μας». Πρόκειται για ένα φυλλάδιο όπου εκεί διατυπώνονται σκέψεις και προτάσεις για τη βελτίωση των όρων που έχουν διαμορφωθεί σε σχέση με την προστασία του περιβάλλοντος. Παράλληλα ο κάθε Δήμος έχει προγράμματα ευαισθητοποίησης της νεολαίας. Γίνεται κάποια δουλειά με Νηπιαγωγεία. Μπορεί να γίνει μια καμπάνια ευαισθητοποίησης με χρήση μέσων μεταφοράς (π.χ. ποδήλατο), εξοικονόμησης ενέργειας. Επενδύοντας στους νέους η αυριανή κοινωρία θα είναι πολύ μπροστά και θα υπάρχει ελπίδα για το περιβάλλον.

13ο Γυμνάσιο Ηρακλείου

Ποια είναι η γνώμη σας για το διαχωρισμό των στερεών αποβλήτων στην πηγή παραγωγής για την ευκολότερη συγκέντρωση από τους φορείς διαχείρισης;

Ο διαχωρισμός στην πηγή είναι το ιδεατό, το οικονομικότερο και φιλικότερο για την επεξεργασία των αποβλήτων. Είναι δύσκολο όμως γιατί και χώρες που ξεκίνησαν πολύ πριν από μας το έχουν πετύχει σε πολύ μικρό ποσοστό. Στην Ελλάδα, εκεί που δεν είχαμε τίποτα, προτιμήθηκε να γίνεται η συνολική συγκέντρωση των ανακυκλωμένων υλικών και μετά ο διαχωρισμός στα εργοστάσια. Είναι δύσκολο να γίνει, αλλά με την άνοδο του πολιτιστικού επιπέδου και την ενημέρωση μπορεί να γίνει και αυτό στην Ελλάδα. Όμως κάτι τέτοιο συνοδεύεται από μια σειρά μέτρων. Στο εξωτερικό όποιος κάνει ανακύκλωση τυχάνει διαφόρων απαλλαγών και μειώσεων των τιμολογίων. Για να εφαρμοστεί κάτι τέτοιο χρειάζεται ένα συγκροτημένο ολοκληρωμένο σχέδιο που να βασίζεται πάντα στη διάθεση των πολιτών να προχωρήσουν σε αυτό.

Μπορεί να λειτουργήσει στα σχολεία ολοκληρωμένη πρόταση ανακύκλωσης – μείωσης των αποβλήτων ή ακόμη και διαχείρισης σε συνεργασία με τους Δήμους;

Ναι. Σε πολλούς Δήμους που γίνεται ανακύκλωση, γίνεται και από τα αντίστοιχα σχολεία του Δήμου. Όσοι Δήμοι δεν έχουν ολοκληρωμένο σύστημα ανα-

κύκλωσης παίρνουν το αλουμίνιο και το χαρτί από τα σχολεία και μπορεί να προχωρήσει η ανακύκλωση εθελοντικά είτε με επιτροπές (Δημοτικές Επιχειρήσεις), είτε με Φορείς εθελοντικούς. Το όπλο αυτό μπορεί να ενταχθεί στο ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης που έχει ο κάθε Δήμος.

Το σύνθημα «Ο ρυπαίνων πληρώνει» πώς πρέπει να περάσει, ως τιμωρία; ως τρόπος ζωής; ή ως δημοκρατικός κανόνας που αποβλήσει στην προστασία του περιβάλλοντος που αγγίζει άμεσα την ποιότητα ζωής των συμπολιτών και των επερχόμενων γενεών;

Δεν εννοούμε πάντα ότι «ο ρυπαίνων πληρώνει» οικονομικά. Είναι τρόπος ζωής, κανόνας καθημερινής συμπεριφοράς, είναι κανόνας δικαιοσύνης. Διότι, αν θέλουμε να προστατεύσουμε το περιβάλλον πρέπει όλες οι ενέργειες μας και όλη η θεσμική διαδικασία για την προστασία του περιβάλλοντος, να έχει κάποιες αρχές. Η αρχή λοιπόν αυτή είναι δίκαια και επιβεβλημένα. Αυτός που ρυπαίνει περισσότερο θα πρέπει να υφίστανται κάποιες συνέπειες, ώστε και παιδαγωγικά να λειτουργεί και να μην ρυπαίνει, αλλά και να τιμωρείται τη στιγμή που ρυπαίνει ασύστολα. Αυτές οι αρχές πάντα ως κοινωνική συμπεριφορά και όχι ως τιμωρία, είναι προδιαγραφή της Ε.Ε. και πρέπει να γίνει πολιτική μας. Δεν πρέπει να αποφύγουμε και την επιβολή κάποιας ποινής, πρέπει να υπάρχει ο φόβος της

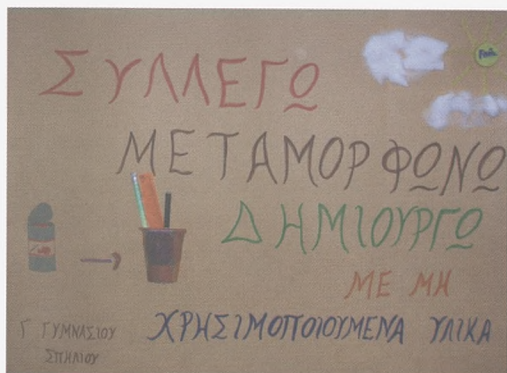

2ο Δημοτικό Σχολείο Πόρου

τιμωρίας, π.χ. κάποια εργοστάσια (βιομηχανίες) που στήθηκαν καταθέτοντας Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και μελέτη διαχείρισης των αποβλήτων τους, δεν έχουν λύσει το πρόβλημα των αποβλήτων τους (υγρά, στερεά). Έτσι θα πρέπει να υπάρχει ο φόβος της τιμωρίας του κλεισίματος, της αφαίρεσης άδειας λειτουργίας.

Με ποιο τρόπο η ύπαρξη υψηλών περιβαλλοντικών προτύπων τονώνει την καινοτομία και τις επιχειρηματικές δυνατότητες; Μπορείτε να μας δώσετε κάποια παραδείγματα;

Ανάπτυξη και περιβάλλον δεν είναι έννοιες αντικρουόμενες αλλά συμβαδίζουν. Αυτό το καταλαβαίνουμε

Γ' Γυμνάσιο Σπήλιου – Ρεθύμνου

όλο και περισσότερο γιατί τα τελευταία χρόνια έχουμε επιχειρήσεις που εφαρμόζουν αυτό που λέμε «Πράσινες Αρχές». Όπως πχ. έχουμε επιχειρήσεις που στον τομέα των τροφίμων επιλέγουν να παράγουν βιολογικά προϊόντα. Βιολογικά προϊόντα σημαίνει ότι δεν έχουμε χημικά λιπάσματα, φυτοφάρμακα κ.ά., αλλά μεθόδους φιλικές προς το περιβάλλον, έχουμε καλύτερη χρήση των φυσικών πόρων. Άρα έχουμε μια εταιρεία που έχει φυσικά οικονομικό όφελος γιατί ενεργεί με τρόπο φιλικό προς το περιβάλλον. Για παράδειγμα, έχουμε μια ελληνική εταιρεία παραγωγής στρωμάτων που είναι πρωτοπόρα παγκοσμίως γιατί όλα τα υλικά που χρησιμοποιεί είναι φυσικά (είτε είναι κοκκοφοίνικας, είτε αλογότριχα, είτε είναι καουτσούκ) και έχει πάρει βραβεία σε παγκόσμιο επίπεδο για τον τρόπο που τα χρησιμο-

ποιεί. Από τη μια έχουμε μια εταιρεία που αναπτύσσεται ραγδαία και από την άλλη αυτό που κάνει δεν το κάνει εις βάρος του περιβάλλοντος. Μια επιχείρηση που θέλει να βάλει «πράσινους όρους», στη λειτουργία της, μπορεί να αρχίσει από πράγματα όπως για παράδειγμα να αλλάξει τους λαμπτήρες της. Οπότε να μειώσει την κατανάλωση ενέργειας έως 60-70 ή 80%. Μια μεγάλη επιχείρηση μπορεί να αλλάξει το στόλο των αυτοκινήτων της και να τα αντικαταστήσει με υβριδικά, μπορεί να κάνει εσωτερικό σύστημα για ανακύκλωση χαρτιού και ανάκτηση υλικών και ανακύκλωση υλικών. Πολλά πράγματα υπάρχουν και μπορεί να κάνει κάποιος σε μια επιχείρηση, αρκεί να σκεφτεί ο υπεύθυνος πώς μπορεί να συνεισφέρει στην καλύτερευση και τη διατήρηση του περιβάλλοντος, ώστε να μην χειροτερέψει. Παράλληλα και εμείς οι ίδιοι έχουμε την ευθύνη να κατανοούμε ότι και κάποιες από τις δικές μας ενέργειες μπορεί να είναι εχθρικές προς το περιβάλλον (πχ. αλλαγή κινητού κάθε 6 μήνες – η ανάκτηση του και η ανακύκλωση του σημαίνει κατανάλωση ενέργειας από την επιχείρηση).

Κατανοούμε ότι έχει θεσπιστεί η Λευκή Βίβλος, έτσι ώστε να διευρύνει την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» και να την εφαρμόσει. Ωστόσο αναρωτιόμαστε αν όντως εφαρμόζεται, δηλαδή, αν η εφαρμογή δεν είναι θεωρητική, αλλά πρακτική και ουσιαστική. Έχει αποτελέσματα η εφαρμογή της;

Ακόμη δεν έχει περάσει στο Εθνικό Δίκαιο. Λιγότερες από τις μισές χώρες είναι αυτές που έχουν εναρμονίσει την Οδηγία, δηλ. τον Ευρωπαϊκό Νόμο. Θα δείξει στο μέλλον. Εμείς πιστεύουμε ότι θα έχει αποτελέσματα. Ήδη η υποχρέωση που βάζει η Οδηγία αυτή, δηλ. να είναι ασφαλισμένες στην ουσία οι εταιρείες έτσι ώστε αν προξενήσουν κάποια βλάβη, να υπάρχει η ασφάλεια, άρα να έχουμε τη σιγουριά ότι η βλάβη αυτή θα πληρωθεί, είναι ήδη κάτι το σημαντικό. Θα δείξει στο μέλλον βέβαια. Εμείς είμαστε αισιόδοξοι ότι θα λειτουργήσει, αλλά είναι πολύ νωρίς για να κρίνουμε κατά πόσο και αν θα λειτουργήσει.

Εκπαιδευτήρια Μαντουλιόδη, Θεσσαλονίκη

Από τη στιγμή που οι φυσικοί πόροι γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης συνεχώς, πώς θα διατηρηθούν ώστε να υπάρχουν και στο μέλλον, δηλαδή να μην εξαντληθούν ή να μην καταστραφούν;

Εδώ είναι και το μεγάλο στοίχημα. Υπάρχει και πάλι η ατομική ευθύνη. Όπως υπάρχει η ευθύνη του Δημάρχου για τη διαχείριση που κάνει στο δικό του Δήμο, όπως υπάρχει η ευθύνη της επιχείρησης για τη διαχείριση που κάνει, έτσι υπάρχει και η ατομική ευθύνη. Δεν είμαστε άμοιροι ευθυνών. Έχουμε το δικό μας μερίδιο στην επιβάρυνση των φυσικών πόρων και αυτό πρέπει να το καταλάβουμε. Μπορούμε να αλλάξουμε συνήθειες ώστε να μειώσουμε για παράδειγμα την κατανάλωση νερού, να μειώσουμε τα απορρίμματα που παράγουμε, να κάνουμε κάποιες κινήσεις ώστε να βοηθήσουμε το περιβάλλον. Γιατί δεν είμαστε μόνο εμείς στην Ελλάδα. Εδώ είμαστε 11 εκατ. και στην Ευρώπη 500 εκατ. Αν αλλάξουμε συνήθειες σε παγκόσμιο επίπεδο θα υπάρχουν θετικές συνέπειες ως προς το περιβάλλον. Γιατί το περιβάλλον είμαστε εμείς, δεν είναι οι άλλοι. Αν θα αλλάξει το δικό μας περιβάλλον, εμείς θα υποφέρουμε.

Θεωρείτε ότι η διαφημιστική καμπάνια για την ανακύκλωση των μπαταριών είναι επαρκής ώστε να ενημερωθούν όλοι οι πολίτες πανελλαδικά και να ευαισθητοποιηθούν σε αυτό το θέμα;

1ο Γυμνάσιο Ρεθύμνου

Η διαφημιστική καμπάνια για την ανακύκλωση μπαταριών ήταν επαρκής μια και σήμερα 7 στους 10 πολίτες είναι ενημερωμένοι για το πρόγραμμα ανακύκλωσης της ΑΦΗΣ. Παράλληλα το γεγονός ότι μέχρι σήμερα έχουν τοποθετηθεί 27.000 κάδοι σε όλους τους

νομούς της Ελλάδος που μας φέρνει στην δεύτερη θέση στην Ευρώπη (μετά τη Γερμανία) στις τοποθετήσεις κάδων, είναι μια σημαντική ένδειξη του βαθμού ενημέρωσης αλλά και ευαισθητοποίησης του κόσμου.

Το ποσοστό ανακύκλωσης μπαταριών στην Ελλάδα είναι 17 %. Υπάρχει περιθώριο αύξησης του ποσοστού και αν ναι, με ποιους τρόπους μπορεί να επιτευχθεί;

Το ποσοστό ανακύκλωσης έφθασε στο 17% από 10% που ήταν το 2006 μια σημαντική αύξηση μέσα σε ένα χρόνο. Περαιτέρω βελτίωση αναμένεται να επιτευχθεί με τη συνέχιση της διαφημιστικής καμπάνιας και της τοποθέτησης κάδων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει στόχους προς όλα τα κράτη μέλη την επίτευξη του 25% ανακύκλωσης φορτηγών μπαταριών μέχρι το τέλος του 2012. Η Ελλάδα βέβαια με τους ρυθμούς που «τρέχει» θα καθύψει τον στόχο αυτό πολύ νωρίτερα.

Υπάρχει δυνατότητα κατασκευής κάδων περυσυλλογής μπαταριών από ανθεκτικότερα υλικά, ώστε να τοποθετηθούν σε εξωτερικούς χώρους; Για παράδειγμα, σε κεντρικούς δρόμους, σε πλατείες κλπ.

Ο λόγος που δεν τοποθετούνται κάδοι σε εξωτερικούς χώρους είναι γιατί θα ήταν ενδεχομένως εύλητοι σε τυχόν βανδαλισμούς από ομάδες διαδηλωτών, χούλιγκανς κλπ.

Στους στόχους σας αναφέρεται η στήριξη και η συμβολή των εισαγωγών μπαταριών. Πως επιτυγχάνεται αυτό;

Η συμβολή των εισαγωγών μπαταριών είναι ουσιαστική μια και με βάση την Ευρωπαϊκή αλλά και την Ελληνική Νομοθεσία συνεισφέρουν ένα ποσό με βάση τις πωλήσεις τους για την συλλογή και ανακύκλωση των μπαταριών.

Τι έχετε να πείτε για τα ραδιενεργά απόβλητα που πληρώνεται για να θάψει η Ελλάδα στο έδαφος της; Και αν δεν τα θάψει η Ελλάδα, πού πάνε και θάβονται;

Την ευθύνη της διάθεσης των Ρ. Α. (κυρίως των νοσοκομειακών) την έχει ο Δημόκριτος. Εκεί υπάρχουν ειδικές εγκαταστάσεις, όπου τοποθετούνται τα Ρ.Α. μέχρι να περάσει η διάρκεια ζωής τους, μετά το πέρας της οποίας, τα Ρ.Α. δεν έχουν καμία επίδραση στο περιβάλλον. Εκτός από τα νοσοκομειακά, μεγάλο είναι και το θέμα με τα απόβλητα των εργασιακών Πυρηνικής Ενέργειας. Εμείς εδώ στην Ελλάδα δεν έχουμε τέτοιο θέμα και ούτε προβλέπεται κάτι στο άμεσο μέλλον. Είναι κατηγορηματικά αντίθετη η Ελλάδα σε αυτό και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δεν έχει καμία θέση στο τι θα χρησιμοποιήσει η κάθε χώρα για την ενέργεια της. Υπάρχουν μεγάλες διαφορές στην Ε.Ε. π.χ., στη Γαλλία, πάνω από το 70 % της ενέργειας

προέρχεται από την πυρηνική ενέργεια, στη Βουλγαρία, αν ρωτήσει κανείς τους πολίτες της αν θέλουν κι άλλη πυρηνική ενέργεια εκείνοι θα συμφωνήσουν. Στην Ελλάδα όμως το 92% είναι κατά της πυρηνικής ενέργειας οπότε η κυβέρνηση δεν μπορεί να προχωρήσει σε παρόμοια πρόταση.

Υπάρχει η φήμη ότι η Ελλάδα δεν θάψει μόνο τα δικά της ραδιενεργά απόβλητα αλλά πληρώνεται και από άλλες χώρες για να θάψει ραδιενεργά απόβλητα.

Κάτι τέτοιο δεν ισχύει. Σήμερα απαγορεύεται από την ΕΕ να πάρουμε απόβλητα από το έδαφος της Ε.Ε. και να τα θάψουμε σε μια Αφρικανική ή άλλη τρίτη χώρα, προκειμένου να έχει κάποιος πρόσθετους πόρους.

Συμπόσιο της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης

Παρουσίαση ΚΠΕ Λαυρίου Εκπαιδευτική Ομάδα ΚΠΕ

Η ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΤΗΣ ΛΑΥΡΕΩΤΙΚΗΣ

Η Λαυρεωτική βρίσκεται στη νοτιοανατολική πλευρά του νομού Αττικής. Το ανάγλυφό της χαρακτηρίζεται από ήπιες κλίσεις και δαντελωτά ακρογιάλια.

Στα βουνά, που περιβάλλουν την πόλη του Λαυρίου και είναι διάσπαρτα τόσο από τα λείψανα της αρχαίας και νεότερης μεταλλουργικής δραστηριότητας, όσο και από ενδιαφέροντα γεωλογικά φαινόμενα, το 1974 ιδρύθηκε ο Εθνικός Δρυμός Σουνίου.

Η συστηματική και εντατική εκμετάλλευση των αργυρομολυβδούχων μεταλλευμάτων αρχίζει με τη γέννηση της Αθηναϊκής Δημοκρατίας το 508 π.Χ. Μετά την κλασική αρχαιότητα διακόπτεται κάθε σοβαρή μεταλλευτική και μεταλλουργική δραστηριότητα και ακολουθούν πολλοί αιώνες σιωπής.

Στο δεύτερο μισό του 19ου αι. η Ελληνική (1873) και η Γαλλική Εταιρεία (1875) είναι οι βιομηχανίες που στήριξαν ουσιαστικά

τη νέα περίοδο ακμής της Λαυρεωτικής.

Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος από την έντονη μεταλλουργική δραστηριότητα ξεκίνησε ταυτόχρονα με τη γέννηση της βιομηχανίας στο Λαύριο. Το φυσικό τοπίο και η πλούσια δασική βλάστηση αλλοιώθηκε ραγδαία.

ΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΛΑΥΡΙΟΥ

Ολόκληρο το συγκρότημα της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου (Companie Française des Mines de Laurium) έχει κηρυχθεί «νεότερο μνημείο» από το ΥΠΠΟ, ενώ το τμήμα του, στο οποίο εκτελέστηκαν οι εργασίες αποκατάστασης, έχει κηρυχθεί και διατηρητέο από το ΥΠΕΧΩΔΕ.

Το ΚΠΕ Λαυρίου στεγάζεται σε κτήρια του Τεχνολογικού Πολιτιστικού Πάρκου Λαυρίου (ΤΠΠΛ).

Το ΤΠΠΛ είναι ένα πρωτοποριακό έργο

του Ε.Μ.Π., που στοχεύει στην επαναχρησιμοποίηση των εγκαταστάσεων της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου, για τη δημιουργία ενός πόλου ανάπτυξης που θα συγκεντρώνει ερευνητικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες.

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΛΑΥΡΙΟΥ

Το ΚΠΕ Λαυρίου αναπτύσσει δράσεις που απευθύνονται σε μαθητές, εκπαιδευτικούς και στην ευρύτερη τοπική κοινωνία. Τα αντικείμενά του είναι:

- Εκπαιδευτικά προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, που απευθύνονται σε μαθητές Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης.
- Οργάνωση – υλοποίηση σεμιναρίων για την επιμόρφωση εκπαιδευτικών των δύο σχολικών βαθμίδων.
- Παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, έντυ-

που, ηλεκτρονικού και εργαστηριακής υποδομής, που λειτουργεί υποστηρικτικά στα εκπαιδευτικά προγράμματα και τα θεματικά δίκτυα.

- Ανάπτυξη τοπικών εθνικών και διεθνών συνεργασιών με ΑΕΙ, ΤΕΙ, ερευνητικά ιδρύματα, άλλα ΚΠΕ, περιβαλλοντικές οργανώσεις, συλλόγους και άλλους κυβερνητικούς ή μη φορείς, με στόχο την προώθηση, ανάδειξη και επίλυση τοπικών αναπτυξιακών-περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- Ενέργειες Ενημέρωσης και Ευαισθητοποίησης. Περιλαμβάνουν ημερίδες, εκδηλώσεις, εθελοντικές δράσεις, καθώς και παραγωγή εντύπων (τρίπτυχα, αφί-

σες κ.λπ.) και ηλεκτρονικών εκδόσεων (CD, βίντεο κλπ).

ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΠΕ ΛΑΥΡΙΟΥ

Κάθε πρόγραμμα του ΚΠΕ περιλαμβάνει φάσεις στοχοθεσίας και αλληλογνωριμίας, εργασίας στην τάξη, εργασίας στο πεδίο, στο εργαστήριο, σύνθεσης προτάσεων διαχείρισης και αξιολόγηση.

Συγκεκριμένα ασχολείται, εκπαιδεύει και ευαισθητοποιεί μαθητές για τα προβλήματα:

- της διαχείρισης των φυσικών πόρων
- της ποιότητας και επάρκειας των υδάτινων αποθεμάτων
- διαχείρισης απορριμμάτων
- διαχείριση του δασικού πλούτου και ειδικότερα των εθνικών δρυμών
- την προστασία της θάλασσας και των ακτών
- την ανάδειξη των μνημείων αρχαίας και νεότερης βιομηχανικής κληρονομιάς
- τη μελέτη εξορυκτικών δραστηριοτήτων και τρόπους αειφορικής διαχείρισής τους.

Μονοήμερα Προγράμματα

«Στο δρόμο του μεταλλωρύχου»-Νεότερη βιομηχανική κληρονομιά

Στόχοι του προγράμματος:

- Γνωριμία με το βιομηχανικό Λαύριο
- Ανάδειξη προβλημάτων ρύπανσης
- Μελέτη περιβαλλοντικών συνεπειών
- Αναγκαιότητα της απορρύπανσης του χώρου

«Αργύρου πηγή»-Αρχαιολογικά περιβαλλοντικά μονοπάτια

Σκοπός του προγράμματος αυτού είναι να προβάλει στους μαθητές τα κύρια σημεία της μακρόχρονης ιστορίας της Λαυρεωτικής, ώστε να συνειδητοποιήσουν ότι αποτελούν συνέχειά της και να δράσουν ανάλογα.

«Το δάσος έχει τη δική του ιστορία» - Εθνικός Δρυμός Σουνίου - Ελληνική χλωρίδα

Στόχοι του προγράμματος

- Γνωριμία του φυσικού περιβάλλοντος του εθνικού δρυμού με τις αισθήσεις και το νου.
- Κατανόηση βασικών εννοιών δομής και λειτουργίας του δάσους.
- Συνειδητοποίηση των ωφελειών του δάσους.
- Προβληματισμός σχετικά με τους κινδύ-

vous που απειλούν τον εθνικό δρυμό και τους τρόπους προστασίας του.

- Διατύπωση προτάσεων για μια αειφορική ανάπτυξή του.

«Γιαλό Γιαλό»-Θαλάσσια παράκτια οικοσυστήματα

Ο σκοπός μας σε αυτό το πρόγραμμα, είναι να ερευνήσουμε με τους μαθητές τα μυστικά της ακρογιαλιάς σε ένα από τα πιο όμορφα, καθαρά και ιστορικά λιμανάκια της Αττικής, «το λιμάνι της Ποσειδωνίας».

Ο προβληματισμός και η συμμετοχή για τη διατήρηση και διαχείριση της ακτής με γνώμονα την αειφόρο ανάπτυξη αποτελεί τελικό στόχο του προγράμματος.

«Τίποτα δεν πάει χαμένο» - Διαχείριση απορριμμάτων

Στο πρόγραμμα προσεγγίζεται η σχέση μεταξύ της κατανάλωσης, του σημερινού τρόπου ζωής και της παραγωγής των απορριμμάτων.

Επιδίωξη είναι

- η ευαισθητοποίηση μαθητών ηλικίας 5 έως 17 ετών, σε θέματα που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος και

ειδικότερα με τη διαχείριση των οικιακών απορριμμάτων

- η αναγνώριση των διαφόρων ειδών απορριμμάτων
- η εξοικείωση των μαθητών με μεθόδους διαχείρισης (μείωση, ανακύκλωση, επαναχρησιμοποίηση)
- η επιλογή προϊόντων φιλικών στο περιβάλλον
- η διατύπωση προτάσεων

Τριήμερο Πρόγραμμα

«Περιβαλλοντικά μονοπάτια στη Λαυρεωτική»

Στόχος του προγράμματος είναι να αντιληφθούν οι μαθητές το ενιαίο του χώρου και την ανάγκη αντιμετώπισης των προβλημάτων και των προοπτικών ενός τόπου, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις παραμέτρους του.

ΥΛΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΤΟΥ ΚΠΕ ΛΑΥΡΙΟΥ

α/α	Ημερομηνία	Εκπαιδευτικοί που επιμορφώθηκαν	Τίτλος σεμιναρίου
1	21-23/5/06	26	Σχολικός κήπος
2	16-18/6/06	38	Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο Νηπιαγωγείο
3	10-12/11/06	31	Διερεύνηση περιβαλλοντικών προβλημάτων Αν. Αττικής
4	2-4/2/2007	29	Γεωλογική-Οικολογική-Αρχαιολογική αξία του Εθνικού Δρυμού Σουνίου
5	23-25/2/07	49	Καταναλωτισμός και απορρίμματα. Τι μπορούμε να κάνουμε;
6	9-11/3/2007	37	Ο Ποσειδώνας, η Ποσειδωνία και η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
7	27-29/3/2007	27	Αρχαιολογία και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
8	18-20/4/2007	33	Ελληνική Χλωρίδα
9	19-21/6/2007	26	Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και συστηματική προσέγγιση
10	2-4/11/07	32	Δασικό οικοσύστημα μετά την καταστροφή: Ενέργειες-Δράσεις-Παιδαγωγική Προσέγγιση
11	17/11/2007	22	Βράβευση σχολείων από το δίκτυο "Οικολογικά Σχολεία"

ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΠΕ

Το ΚΠΕ Λαυρίου συμμετέχει ενεργά σε δύο εθνικά θεματικά δίκτυα: «Βιομηχανική Κληρονομιά, αξίες από το παρελθόν, παρακαταθήκη για το μέλλον», με συντονιστικό φορέα το ΚΠΕ Νάουσας, «ΤΟ ΣΠΟΡΑΚΙ, πηγή ζωής», με συντονιστικό φορέα την ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Ταυτόχρονα ξεκινά συνεργασία σε άλλα δύο εθνικά θεματικά δίκτυα:

«**Η άμπελος**», με συντονιστικό φορέα τη Διεύθυνση Β/θμιας Εκπ/σης Δ' Αθήνας, «**Τα λιμάνια της Ελλάδας**», με συντονιστικό φορέα το ΚΠΕ Δραπετσώνας.

Εκτός από τα δίκτυα το ΚΠΕ Λαυρίου συμμετέχει και συνδιοργανώνει δράσεις με διάφορους φορείς στοχεύοντας στην ευαισθητοποίηση μαθητών αλλά και πολιτών της ευρύτερης κοινωνίας σε θέματα που αφορούν το περιβάλλον:

- Σε συνεργασία με το διεθνές δίκτυο ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ SOS διοργάνωσε στις 31/ 5/ 07 κα-

θαρισμό των ακτών του Λαυρίου με μαθητές των δημοτικών σχολείων της πόλης.

- Στις 8/6/07 συνδιοργάνωσε με το Δήμο Λαυρεωτικής εκδήλωση για το πρόγραμμα ανακύκλωσης του δήμου.
- Συμμετείχε στην ημερίδα του ΕΛΚΕΘΕ "Researcher's Night 2007" στις 28/9/07.
- Οργάνωσε σε συνεργασία με το Δήμο Καλυβίων θορικού δενδροφύτευση σε περιοχή του δήμου, που είχε πληγεί από πυρκαγιές το περασμένο καλοκαίρι. Στη δενδροφύτευση συμμετείχαν εκπαιδευτικοί Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης της Αττικής.
- Συνδιοργάνωσε με την Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης ημερίδα-εκδήλωση για τη βράβευση των σχολείων, που συμμετείχαν κατά τα σχολικά έτη 2005-2006 και 2006-2007 στο Διεθνές Δίκτυο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης «Οικολογικά Σχολεία». Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στις εγκαταστάσεις του ΚΠΕ Λαυρίου.

ΜΗΝΟΣ ΜΑΝΩΛΗΣ

Δάσκαλος, μέλος της Π.Ο. του ΚΠΕ Λαυρίου

Όσο τα περιβαλλοντικά θέματα για τα οποία εδώ και πολλά χρόνια οι ειδικοί χτύπησαν το καμπανάκι, οξύνονται αντί να βελτιώνονται, τόσο οι πολίτες αρχίζουν να αναζητούν απαντήσεις για το τι πρέπει να γίνει. Οι εκπαιδευτικοί με όπλο τους την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση επιστρατεύο-

ενδιαφέρον επικεντρώθηκε στο δάσος και την προστασία του, όπως ήταν επόμενο μετά τις καλοκαιρινές, φονικές πυρκαγιές. Το ενδιαφέρον αυτό συνέπεσε και με τη θεματική χρονιά «Δάσος – Πράσινος Πλανήτης» της Δεκαετίας 2005 – 2014 για την Εκπαίδευση για την Αειφορία. Έτσι σχεδιάστηκε

γιας, και «Οι Δασικές Πυρκαγιές. Αίτια, πρόληψη, αποκατάσταση. Κλιματικές αλλαγές – Βιοποικιλότητα» από την Μ. Αριανούτσου, Αν. Καθ. Οικολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών.

Στο 2ο μέρος παρουσιάστηκε το σχετικό με το Δάσος Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα

Δράσεις του Γραφείου Π.Ε. της Α΄ Διεύθυνσης Π.Ε Αθήνας για το θεματικό έτος «Δάσος – Πράσινος Πλανήτης»

νται σε αυτόν τον αγώνα και προσπαθούν με τους μαθητές τους να συμβάλουν στο σχεδιασμό ενός βιώσιμου μέλλοντος. Στόχος κι ελπίδα ο ενεργός πολίτης.

Το Γραφείο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Α΄ Δ/σης Π.Ε. Αθηνών στηρίζει στη συνεχή επιμόρφωση και τη δια βίου εκπαίδευση των εκπαιδευτικών διοργανώνοντας σεμινάρια και επιμορφωτικές – ενημερωτικές συναντήσεις, διανέμοντας υλικό ώστε να διευκολυθεί όσο γίνεται η εφαρμογή προγραμμάτων στα σχολεία.

Ειδικά για τη φετινή χρονιά το μεγάλο

μια σειρά από δράσεις προσανατολισμένες στην ανάδειξη του θέματος, όπως:

1. Στις 4 -7 Οκτωβρίου 2007 πραγματοποιήθηκε επιμορφωτικό σεμινάριο για εκπαιδευτικούς σε συνεργασία με το ΚΠΕ Αργυρούπολης με θέμα: «Δασικές πυρκαγιές, αίτια, πρόληψη, αποκατάσταση τοπίου».

Το 1ο μέρος του Σεμιναρίου περιλάμβανε θεωρητικές εισηγήσεις σχετικές με το Δάσος. Ειδικότερα: «Το Δάσος, τα Μεσογειακά Οικοσυστήματα – Φωτιά και προσαρμογές», από το Δ. Καζάνη, Δρ. Οικολο-

του ΚΠΕ Αργυρούπολης και ακολούθησε εργασία στο πεδίο, στην πλαγιά του Υμηττού. Στη συνέχεια οι εκπαιδευτικοί συμμετείχαν στα εργαστήρια Βιολογίας, Εδαφολογίας και Επίλυσης προβλήματος. Ακολούθησε βιωματικό εργαστήριο με τις Υπ. Π.Ε. Α΄ Δ/σης Π.Ε. Αθηνών Μ. Δημοπούλου και Ε. Μπαμπίλα και τις Μ. Χατζημιχαήλ και Σ. Καινούργιου (Υ.π Β΄ Δ/σης Π.Ε. Αθηνών) με θέμα το σχεδιασμό Προγράμματος για το Δάσος με συστημική προσέ-

γηση σε τέσσερις φάσεις. Οι εκπαιδευτικοί προσέγγισαν τις 4 φάσεις του Προγράμματος «Εμείς και το Δάσος μας/ Η πόλη μας και το Δάσος/ Οι θεσμοί που διαχειρίζονται και προστατεύουν το Δάσος / Κριτική, αυτοκριτική προσέγγιση του ζητήματος» σχεδιάζοντας αντίστοιχα χαρτόνια εργασίας – εποπτείες. Το εργαστήριο βασίστηκε στο διδακτικό μοντέλο της κυρίας Κ. Σχίζα (Υπ. Π.Ε. Δ.Ε. Αθηνών).

2. Στις 3 Νοεμβρίου 2007 σεμινάριο για 30 εκπ/κούς στην Πάρνηθα σε συνεργασία με το WWF Ελλάς με θέμα « Η Πάρνηθα την επόμενη μέρα». Το σεμινάριο έγινε στο καταφύγιο Μπάφι και στο πρώτο μέρος περιλάμβανε τις εισηγήσεις: «Το δασικό οικοσύστημα της Πάρνηθας και οι αιτίες της καταστροφικής πυρκαγιάς» από το Δασαρχείο Πάρνηθας, με εισηγητές τους Φ. Κόκλα – Δασολόγο, Msc, Ε. Απλάδα – Βιολόγο Msc, Κ. Αθανασίου - Βιολόγο. «Παρουσίαση του Φορέα Διαχείρισης και του θεσμικού πλαισίου διαχείρισης του Εθνικού Δρυμού. Μέτρα αντιμετώπισης των επιπτώσεων από την πυρκαγιά» από το Φ. Δ. Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας με την Α. Δερβένη, δασολόγο. «Κοινωνία Πολιτών και εθελοντισμός για τα δάση» από το WWF Ελλάς με την Ε. Σβορώνου - Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπ/σης.

Ακολούθησε εργασία πεδίου στην τοποθεσία «Σκαλιάκια» με εκπαιδευτικές δραστηριότητες με θέμα «Το δάσος πριν και μετά την πυρκαγιά» από το WWF Ελλάς με τους Π. Λατσούδη, Μ. Δεδάκη. Στο δεύτερο μέρος έγινε παρουσίαση των προγραμμάτων: «Γνωρίζω, Συμμετέχω, Προ-

στατεύω» για την Πάρνηθα και «Το κλίμα αλλάζει... εμένα με νοιάζει» (WWF Ελλάς, Μ. Δεδάκη, Ν. Κουταβά) και τέλος προτάσεις για προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σχετικά με τη θεματική χρονιά «Δάσος – Πράσινος Πλανήτης» από τις Υπ. Π. Ε., Μ. Δημοπούλου, Ε. Μπαμπίλα.

3. Συμμετοχή των Σχολείων της Α΄ Δ/σης στα μονοήμερα Προγράμματα Δάσους των ΚΠΕ Αργυρούπολης, με συμμετοχή τουλάχιστον 17 σχολείων, καθώς και των ΚΠΕ (Μουζακίου, Κλειτορίας, Άμφισσας, Κρεστένων, Αγιάς και Στυλίδας) που γειτ-

νιάζουν με δασικά οικοσυστήματα (3ήμερα προγράμματα) με συμμετοχή 5 σχολείων.

4. Παρακολούθηση Εκπ. Προγρ. για μαθητές στην Πάρνηθα με το WWF Ελλάς, το Δασαρχείο Πάρνηθας και το Φ. Δ. Ε.Δ. Πάρνηθας.

5. Στις 6 Νοεμβρίου 2007 σεμινάριο για εκπαιδευτικούς με θέμα: «Το Δάσος στη Λογοτεχνία» σε συνεργασία με το Γρ. Πολιτιστικών στο 72ο Δ.Σ. Αθηνών.

Το πρώτο μέρος περιλάμβανε εισηγήσεις: «Από τον Όμηρο στο Σεφέρη: Ανθολογία λογοτεχνικών κειμένων για τα ελληνικά δάση» από την Σβορώνου Ε., Συγγραφέα, Υπ. Π. Ε. WWF, «Το δάσος στα βιβλία για παιδιά: Λυκοπαίχνιδα και άλλα παιχνίδια» από την Μιχαηλίδου Β., Νηπιαγωγό, «Παρουσίαση του περιβαλλοντικού παραμυθιού 'Τα ταξίδια του Κότσουφα'» από τη Φραντζή Α., «Νεράιδες και νύμφες του δάσους: Από τις λαϊκές διηγήσεις στις δημιουργικές δραστηριότητες» από την Ανδριανοπούλου Π., Εθνολόγο, ΥΠ.ΠΟ και «Από τις μαρτυρίες στη δημιουργική γραφή» από την Κύρδη Π., ΥΠΕΠΘ.

Στο δεύτερο μέρος υλοποιήθηκαν βιωματικά εργαστήρια. Δημιουργικές δραστηριότητες με αφετηρία βιωματικά και λογοτεχνικά κείμενα σχετικά με το δάσος: «Μια ιστοριογραφική εμπνευσμένη από το παραμύθι του Κ. Μάγου 'Το δάσος της ξύλινης ξύστρας'» από την Δημοπούλου Μ., «Η επιστροφή της Νεράιδας του δάσους – Παραμυθοσαλιτά από λαϊκές παραδόσεις» από την Ανδριανοπούλου Π., «Από τις μαρτυρίες στη δημιουργική γραφή» από την Κύρδη Π., «Λυκοπαίχνιδα – Από ένα σχέδιο εργασίας σε παιχνίδια δημιουργικής γραφής» από την Μιχαηλίδου Β., «Δημιουργική ανάγνωση – Δραστηριότητες με αφορμή δύο παιδικά βιβλία» από την Τσιαγκάνη Ν., και «Τα ταξίδια του Κότσουφα – Ένα παράδειγμα εφαρμογής της μεθόδου Ιστοριογραφική» από την Φραντζή Α..

6. Στις 4 Δεκεμβρίου 2007 οργανώθηκε ημερίδα με θέμα: «Εθνικά θεματικά Δίκτυα σχετικά με το Δάσος» στο χώρο της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης. Το πρόγραμμα περιλάμβανε: Παρουσίαση της Ε.Ε.Π.Φ. – Βαβούρη Α., «Η παιδαγωγική σημασία των Τοπικών και

των Εθνικών Θεματικών Δικτύων Περιβ/κής Εκπ/σης ως πυρήνες συνεργασίας και ενημέρωσης για τα περιβαλλοντικά προβλήματα της χώρας / Παρουσίαση του Εθνικού Δικτύου του ΚΠΕ Μουζακίου 'Το δάσος', Δημοπούλου Μ. – Μπαμπίλα Ε., Υπ. Π. Ε. Α' Δ/σης Π.Ε. Αθηνών, «Παρουσίαση των Εθνικών Θεματικών Δικτύων της Ε.Ε.Π.Φ», από μέλη των Παιδαγωγικών Ομάδων Δικτύων:

- Μαθαίνω για τα Δάση (Καινούργιου Σ., Χατζημηχαήλ Μ.)
- Πράσινες γωνιές της γειτονιάς μου (Χατζηκώστα Κ., Βούλγαρης Γ.)
- Φύση χωρίς σκουπίδια (Στεφανόπουλος Ν.)

Στο 2ο μέρος υλοποιήθηκαν Βιωματικά Εργαστήρια.

7. Στις 11 Δεκεμβρίου 2007 οι εκπαιδευτικοί της 15ης σχολικής περιφέρειας συμμετείχαν σε ημερίδα που οργάνωσε η σχολική σύμβουλος κ. Στράγκα Σοφία σχετικά με τον Υμηττό και στην οποία οι Υπεύθυνοι Π.Ε. εισηγήθηκαν το σχεδιασμό ενός αντίστοιχου προγράμματος Π.Ε.

8. Στις 10 Ιανουαρίου 2008 οργανώθηκε επίσκεψη στο Μουσείο Παιδικής Τέχνης και Παρουσίαση της Μουσειοσκευής «Ζωγραφίζω το Δέντρο» στο χώρο του Μουσείου Παιδικής Τέχνης από τη μουσειολόγο κ.Κοτταρίδη. Η μουσειοσκευή θα διανέμεται από το γραφείο Π.Ε για τους μήνες Φεβρουάριο και Μάρτιο σε 20 σχολεία.

9. Για τους μήνες Μάρτιο και Απρίλιο έχει επίσης προβλεφθεί η δυνατότητα δανεισμού του εκπαιδευτικού πακέτου «Τα Ελληνικά Δάση» από το σωματείο Φίλοι Μουσείου Γουλιανδρή Φυσικής Ιστορίας.

10. Καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς διατίθεται το εκπαιδευτικό υλικό του WWF «ΓΝΩΡΙΖΩ, ΣΥΜΜΕΤΕΧΩ, ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΩ-ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΠΑΡΝΗΘΑΣ».

Τα 65 σχολικά Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που υλοποιούνται φέτος εντάσσονται στο Τοπικό Δίκτυο Π.Ε της Α' Δ/σης Π.Ε Αθηνών με τίτλο το Δάσος με στόχο τη συνεργασία, αλληλοενημέρωση και επιμόρφωση των εκπ/κών. Από αυτά τα προγράμματα 2 συμμετέχουν στο Δί-

κτυο Δασικών Πυρκαγιών του ΚΠΕ Αργυρούπολης, 1 συμμετέχει στο Δίκτυο «Το δάσος» του ΚΠΕ Μουζακίου, και 3 στο Δίκτυο «Μαθαίνω για τα Δάση» της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης.

Ακόμα έχουν προγραμματιστεί δύο 3ήμερα σεμινάρια στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κλειτορίας και Άμφισσας.

Περισσότερες πληροφορίες και νέα για τις δράσεις του γραφείου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Α' Δ/σης Π.Ε. μπορούν να αναζητηθούν οι ενδιαφερόμενοι στην ιστοσελίδα της Δ/σης (<http://dipe-a.athin.att.sch.gr>) στην οποία ευελπιστούμε ακόμα στο τέλος της σχολικής χρονιάς να αναρτήσουμε ενδιαφέρουσες συνεργασίες και δράσεις των συμμετεχόντων σχολείων.

Μ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ, Ε. ΜΠΑΜΠΙΛΑ
Υπεύθυνες Περιβαλλοντικής Εκπ/σης
Α' Δ/σης Π.Ε. Αθηνών

Το Σάββατο 17 Νοεμβρίου στις εγκαταστάσεις του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Λαυρίου, στο Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου πραγματοποιήθηκε η εκδήλωση βράβευσης του Δικτύου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης «Οικολογικά Σχοδεία». Το Λαύριο είναι πάντα ένας ιδιαίτερος χώρος για μας που ασχολούμαστε με τα «Οικολογικά Σχοδεία» για δυο λόγους: Στη πόλη του Λαυρίου ήταν ένα από τα πρώτα σχοδεία (3ο Δ.Σ Λαυρίου) που συμμετείχαν στο Δίκτυο ως «Οικολογικά Σχοδεία» και βραβεύτηκαν το 1996 και ένας από τους πρωτεργάτες του σχολείου με ευαισθησία και οικολογική συνείδηση ο δάσκαλος Δημήτρης Λουκάς είναι σήμερα Δήμαρχος αυτής της πόλης. Δεν είναι τυχαία λοιπόν η επιλογή για δεύτερη φορά της πόλης για να γίνει η βράβευση των σχολείων. Ο δεύτερος λόγος ήταν το φιλόξενο και δυναμικό νέο ΚΠΕ του Λαυρίου, το οποίο συνεργάστηκε με την ΕΕΠΦ για τη διοργάνωση της εκδήλωσης - ημερίδας.

Στην εκδήλωση παρευρέθηκαν και χαιρέτισαν η εκπρόσωπος του ΥΠΕΠΘ, κ. Μαρία Σωτηράκου, ο Γενικός Διευθυντής του Τεχνολογικού Πολιτιστικού Πάρκου Λαυρί-

Εκδήλωση βράβευσης Προγράμματος «Οικολογικά Σχοδεία»

ου και ομότιμος καθηγητής του ΕΜΠ, κ. Κωνσταντίνος Παναγόπουλος, ο Αντιδήμαρχος του Δήμου Λαυρεωτικής, κ. Παναγιώτης Τσίχλης, ο Διευθυντής του ΚΠΕ Λαυρίου που παρουσίασε και τα προγράμματα του ΚΠΕ και ο Αντιδήμαρχος του Δήμου Θρακομακεδόνων, κ. Γεώργιος Κωτσιανάς.

Στη διάρκεια της εκδήλωσης έγιναν εισηγήσεις από την Πρόεδρο της ΕΕΠΦ κ. Μαρία Ρουσομουστακακη σχετικά με τις καταστροφικές φωτιές του καλοκαιριού και τις προτάσεις της ΕΕΠΦ για την πρόληψη των πυρκαγιών και προτεινόμενες δραστηριότητες για τους εθελοντές πολίτες. Στη συνέχεια έγινε η παρουσίαση του προγράμματος από την κ. Αλίκη Βαβούρη και τον κ. Σταμάτη Σκαμπαρδώνη και στο τέλος ο κ. Νίκος Στεφανόπουλος και η κ. Σοφία Πλατανισιώτη παρουσίασαν τις δουλειές των σχολείων που βραβεύτηκαν. Στο διά-

λειμμα της εκδήλωσης τα παιδιά με τον αυθορμητισμό που τους διακρίνει, τη γνώση και πάνω απ' όλα την αγάπη για την περιβαλλοντική εκπαίδευση και το πρόγραμμα «Οικολογικά Σχοδεία» μας μετέφεραν το κλίμα που επικρατεί στο σχολείο τους αλλά και τις πολύ ενδιαφέρουσες δουλειές τους. Την παρουσίαση των μαθητών παρακολούθησαν η κ. Μ. Σωτηράκου, Προϊσταμένη ΥΠΕΠΘ, τα μέλη της Συντονιστικής Επιτροπής του Δικτύου, η Πρόεδρος της

ΕΕΠΦ Μ. Ρουσομουστακάκη και περίπου 140 μαθητές, μαθήτριες, γονείς και εκπαιδευτικοί.

Φεύγοντας από το Λαύριο είχαμε όλοι μας μια μεγάλη ικανοποίηση για την συμμετοχή και τον ενθουσιασμό των σχολείων που έκαναν τόσα χιλιόμετρα για μια ηθική επιβράβευση, για το βραβείο του Προγράμματος «Οικολογικά Σχολεία».

Ο Υπεύθυνος του ΚΠΕ και οι συνεργάτες του φιλοξένησαν όλους τους συμμετέχοντες στην εκδήλωση με ιδιαίτερη αγάπη και φροντίδα. Ευχαριστούμε θερμά το ΚΠΕ Λαυρίου και ιδιαίτερα τον διευθυντή του ΚΠΕ κ. Θοδωρή Παπαπαύλου.

Τα σχολεία που βραβευτήκαν ήταν τα:

2ο ΓΕΛ Καβάλλας, 2ο ΤΕΕ Περιστερίου, 2ο Δημοτικό Σχολείο Πόλλεως Καθύμνου, 1ο Γυμνάσιο Ρεθύμνου, 11ο Γυμνάσιο Πειραιά, 8ο Νηπιαγωγείο Περιστερίου, Εκπαιδευτήρια Μαντουλίδη (Γυμνάσιο), Αναξαγόρειο Γυμνάσιο Ν. Λαμψάκου, 9ο Γυμνάσιο Νίκαιας, 9ο Δημοτικό Σχολείο Αθήμου, 1ο Νηπιαγωγείο Μεττισίων, Κολλήγιο Ψυχικού (Δημοτικό), Βιο το Λαγουδάκι, Νηπιαγωγείο Βρίσας Λέσβου, 13ο Γυμνάσιο

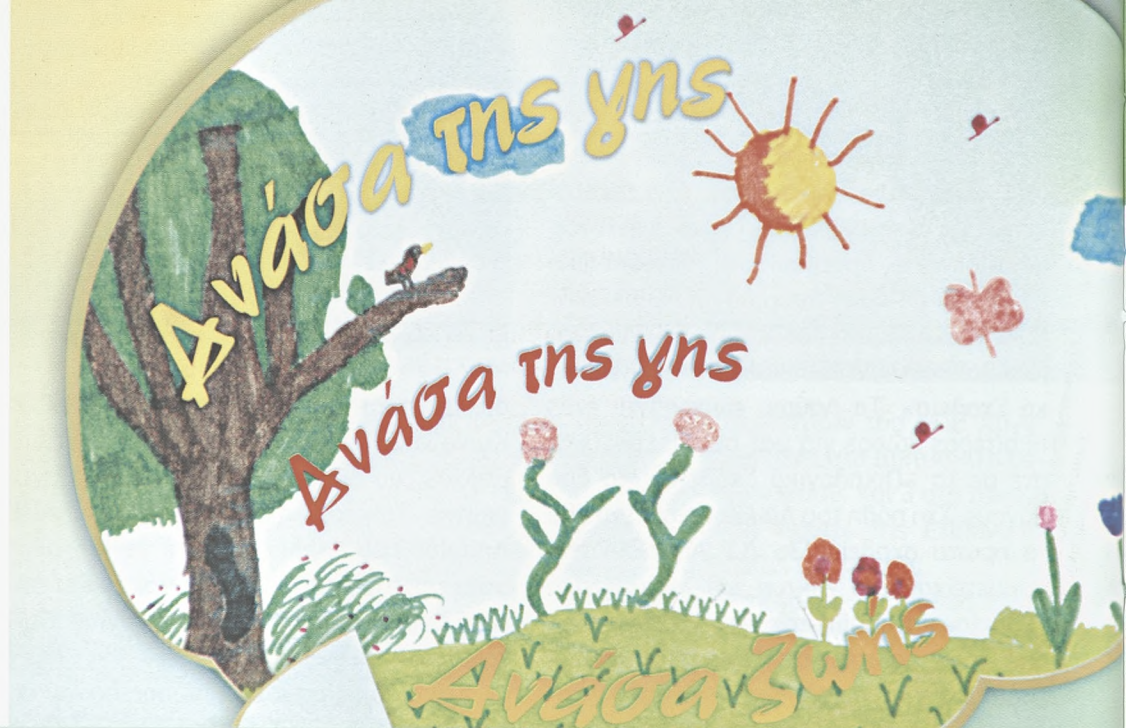
Ηρακλείου, Δημοτικό Σχολείο Αμυγδαλέων, Η Ελληνική Παιδεία, 4ο Νηπιαγωγείο Αγ. Νικολάου, 4ο Δημοτικό Σχολείο Μυτιλήνης.

Τα σχολεία που επαναβραβευτήκαν ήταν τα:

Γυμνάσιο Θρακομακεδόνων, 9ο Δημοτικό Σχολείο Αιγάλεω, 2/Θ Δημοτικό Σχολείο Άργους Καθύμνου, Γυμνάσιο Βάμου, 20ο Δημοτικό Σχολείο Αιγάλεω, 2ο Γυμνάσιο

Κιλκίς, 55ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών, Δημοτικό Σχολείο Χιλιμοδίου, 2ο Γυμνάσιο Κομοτηνής, Ιδιωτικό Εκπαιδευτήριο ΠΟΛΥΧΡΟΝΑΚΟΥ, 7ο Νηπιαγωγείο Μυτιλήνης, Δημοτικό Σχολείο Αργυρούπολης Ρεθύμνου.

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΣΚΑΜΠΑΡΔΩΝΗΣ
Εκπαιδευτικός,
Μέλος Συντονιστικής Επιτροπής

Τσάντες για έκθεση!

Αγγελώ Στεφανοπούλου
2ο Γυμνάσιο Καλλιθέας, Μεσσαπιάς

Οι βραβευμένες πάνινες τσάντες στόλισαν όμορφα το προηγούμενο Φυλλήρακι.

Στο διάστημα Σεπτέμβριος – Δεκέμβριος 2007 οι τσάντες αυτές βγήκαν βόλτα, και έστειλαν το μήνυμά τους σε πολύ κόσμο.

Παρουσιάστηκαν σε τρεις εκθέσεις:

1. στα γραφεία της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης (ΕΕΠΦ) κατά τη διάρκεια των Σεμιναρίων που διοργάνωσε τον Νοέμβριο
2. στην Εκδήλωση Βράβευσης των σχολείων που συμμετείχαν στο Δίκτυο Π.Ε. «Οικολογικά Σχολεία» η οποία πραγματοποιήθηκε στο ΚΠΕ Λαυρίου στις 17 Νοεμβρίου 2007
3. στο Συμπόσιο με θέμα «Εκπαίδευση – Προστασία του Περιβάλλοντος – Διαχείριση Απορριμμάτων» που πραγματοποιήθηκε στο Ίδρυμα Ερευνών στις 14 και 15 Δεκεμβρίου 2007.

Γιάννης Λεχογιάννης
Δημοτικό Σχολείο Αντιγράφου, Κυκλάδων

Φανή Μόκα
8ο Δημοτικό Σχολείο Λαμίας Φθιώτιδας

Εκπαιδευτήρια Νέα Γενιά Ζηρίων, Αττικής

Στις αρχές του 1994 η γαλλική Μη Κυβερνητική Οργάνωση FEEE FRANCE, μέλος του Ιδρύματος για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Foundation for Environmental Education-FEE), παρουσίασε ένα πρωτοποριακό Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, το δίκτυο "Young Reporters for the Environment". Για την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των μελών του δικτύου δημιουργήθηκε ειδικός δικτυακός τόπος (www.youngreporters.org) για χρήση των σχολείων που θα επιθυμούσαν να συμμετάσχουν αλλά και για κάθε ενδιαφερόμενο που ήθελε να ενημερωθεί.

Ο εμπνευστής του δικτύου, ο νεαρός Γάλλος Phillip Saugier, κατάφερε να εδραιώσει το Πρόγραμμα, με ετήσια σεμινάρια εκπαιδευτικών που πραγματοποιήθηκαν στις συμμετέχουσες χώρες με τη συνεργασία του Πανεπιστημίου της Grenoble της Γαλλίας και της γαλλικής εταιρίας τηλεπικοινωνιών France Telecom. Στην πορεία του Προγράμματος προστέθηκαν, στις αρχικές θεματικές ενότητες το νερό, τα απορρίμματα και την ενέργεια, οι ακτές, η γεωργία, οι πόλεις, οι μεταφορές, η βιωσιμότητα, το κλίμα κ.ά.

Στόχος του Προγράμματος ήταν οι μαθητές να ερευνήσουν ένα τοπικό περιβαλλοντικό πρόβλημα, να γράψουν ένα άρθρο και να το δημοσιεύσουν στον τοπικό Τύπο. Το άρθρο, στα αγγλικά, θα μπορούσε

να δημοσιευθεί στην ηλεκτρονική βιβλιοθήκη του δικτυακού τόπου ώστε να το διαβάσουν όλοι όσοι θα το επιθυμούσαν.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στήριξε το γενικό συντονισμό του δικτύου για αρκετά χρόνια μέσα από το πρόγραμμα SOCRATES και έτσι πραγματοποιήθηκαν ετήσια σεμινάρια, εκδόσεις κ.ά.. Ακόμα, διοργανώθηκαν Ερευνητικές Αποστολές μαθητών. Ένας θεσμός πρωτοποριακός όπου ομάδες μαθητών, ένας από κάθε συμμετέχουσα χώρα, με την καθοδήγηση ενός ειδικού επιστήμονα, συνεργάζονται, για ένα δεκαήμερο, για να ερευνήσουν ένα τοπικό περιβαλλοντικό πρόβλημα σε διάφορες περιοχές της Ευρώπης αλλά και της Ασίας και της Αφρικής.

Στα σχολεία που συμμετέχουν δημιουργείται Περιβαλλοντική Ομάδα με τη συνεργασία 2 εκπαιδευτικών, η οποία θα ερευνήσει ένα τοπικό περιβαλλοντικό πρόβλημα, θα γράψει ένα άρθρο και θα το δημοσιεύσει στον τοπικό Τύπο καθώς και στην ηλεκτρονική βιβλιοθήκη του δικτυακού τόπου του προγράμματος.

Τα σχολεία, μέσω του διαδικτύου, επικοινωνώ-

νουν ηλεκτρονικά με σχολεία άλλων χωρών-μελών του Ιδρύματος FEE με κοινή γλώσσα την αγγλική, είτε για συνεργασία, είτε για ανταλλαγή πληροφοριών σε κοινά θεματικά πεδία.

Πολύ δυναμικές χώρες στο δίκτυο "Νέοι Δημοσιογράφοι για το Περιβάλλον", όπως το μεταφράσαμε ελληνικά, είναι η Πορτογαλία, η Γαλλία, η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Κύπρος και από τις νέες χώρες το Μαρόκο. Σήμερα 400 περίπου σχολεία από 17 χώρες συμμετέχουν στο δίκτυο σε διεθνές ή τοπικό επίπεδο. Τα καλύτερα άρθρα και οι φωτογραφίες των σχολείων βραβεύονται κάθε χρόνο από διεθνή επιτροπή στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι της UNESCO, του Ιδρύματος Cousteau κ.ά.. Στο δικτυακό τόπο του δικτύου δημοσιεύονται όλα τα άρθρα και από το 2004 εκδίδεται το βιβλίο της χρονιάς (Year Book), όπου δημοσιεύονται άρθρα και φωτογραφίες που έχει βραβεύσει η Διεθνής Επιτροπή.

A. ΒΑΒΟΥΡΗ- Γ. ΦΕΡΜΕΛΗ

Μια ευχάριστη έκπληξη περίμενε τη φετινή σχολική χρονιά το Δίκτυο «ΜΑΘΑΙΝΩ ΓΙΑ ΤΑ ΔΑΣΗ». Δημόσια και ιδιωτικά σχολεία, νηπιαγωγεία, δημοτικά, γυμνάσια και λύκεια, από κάθε περιοχή της Ελλάδας έδειξαν τεράστιο ενδιαφέρον για το Δίκτυο. Οι συμμετοχές των σχολείων ξεπέρασαν κατά πολύ τις προσδοκίες μας.

Ζώα, ανθρώπινες δραστηριότητες σχετικές με το δάσος, να συλλέξουν πληροφορίες, να τις επεξεργαστούν, να κωδικοποιήσουν μηνύματα, να αναγνωρίσουν την αξία των δασών, να συνειδητοποιήσουν τα προβλήματά τους, να προτείνουν λύσεις. Να νιώσουν δημιουργικοί και να τονώσουν το αυτοσυναίσθημά τους.

«Μαθαίνω για τα Δάση»

Η μεγάλη συμμετοχή των σχολείων στο πρόγραμμα, ακόμα και από σχολεία αστικών περιοχών που δεν έχουν άμεση πρόσβαση στο δάσος, γεννά ελπίδες πως τα παιδιά, οι αυριανοί πολίτες, δείχνουν την ευαισθησία τους απέναντι στο δάσος και στα προβλήματά του συμπεριλαμβάνοντάς το στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες των προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Αγωγής.

Το εκπαιδευτικό υλικό του Δικτύου «Μαθαίνω για τα δάση» βοηθά, τόσο τους εκπαιδευτικούς, όσο και τους μαθητές, να προσεγγίσουν το δάσος, να παρατηρήσουν φυτά,

Το πλούσιο εκπαιδευτικό υλικό του Δικτύου, (βιβλίο δραστηριοτήτων, αφίσες, ενημερωτικό υλικό) στάθηκε πολύτιμο εργαλείο τόσο για τους εκπαιδευτικούς όσο και για τους μαθητές για να γνωρίσουν το δάσος, να αναλάβουν δράσεις και να κινητοποιήσουν την τοπική κοινωνία, ώστε να προστατέψουμε όλοι ως κόρη οφθαλμού το ελληνικό δάσος, αν θέλουμε να απολαμβάνουμε στο διηνεκές τις ευεργετικές του λειτουργίες.

Επιπλέον το δίκτυο στηρίζει συστηματικά το έργο των εκπαιδευτικών με διάφορους

τρόπους: με εκπαιδευτικό υλικό, τακτική ενημέρωση, σεμινάρια .

Μέσω της ιστοσελίδας της Ε.Ε.Π.Φ., www.eepf.gr υπάρχει συνεχής ενημέρωση σχετικά με την εξέλιξη του δικτύου. Συγκεκριμένα η ΕΕΠΦ έχει προβεί στην έκδοση των φυλλαδίων «Οι φωτιές μας καίνε» όπου

δίνονται οδηγίες για το τι μπορούμε να κάνουμε ως πολίτες, ως εθελοντές, για να βοηθήσουμε σήμερα στις δύσκολες ώρες, μετά τις φωτιές αλλά και για να αποφύγουμε ή και να αντιμετωπίσουμε στο μέλλον παρόμοιες καταστάσεις.

Επιπλέον στο φυλλάδιο «Βοηθώ στην ανάκτηση και στη διατήρηση της βιοποικιλότητας σε διαταραγμένες ή υποβαθμισμένες περιοχές» υπάρχουν οδηγίες για Προτεινόμενες Δράσεις όπως:

- Αύξηση του φυτικού κεφαλαίου με σπορές με σβώλους,
- Προστασία νεαρών φυτών σε καμένες περιοχές,
- Φτιάξτε φωλιές για τα πουλιά.

ΣΟΦΙΑ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΥ
Υπεύθυνη Π.Ε. Πρωτοβάθμιας Β' Αθήνας

«Οι Πράσινες Γωνιές της Γειτονιάς μου»

Η αυλή των 13ου και 21ου Δημοτικών Σχοδείων Κερατσινίου πρίν τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης «Οι Πράσινες Γωνιές της Γειτονιάς μου» της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης και μετά...

Βράβευση Εκπαιδευτικών

Σταυρούλα Αλεξανδροπούλου

Παύλος Δασκαλάκης

Γιώργος Καβάζης

Σοφία Καινούργιου

Την Τετάρτη 23 Ιανουαρίου συγκεντρωθήκαμε για μια ακόμα φορά στο ξενοδοχείο Electra Palace για την καθιερωμένη κοπή της βασιλόπιττας της ΕΕΠΦ. Μπορεί όμως η κοπή της πίττας να είναι καθιερωμένη σαν εκδήλωση για τα μέλη της ΕΕΠΦ και τους φίλους τους, όμως η φετινή ήταν κάτι το ιδιαίτερο.

Ήταν μια εκδήλωση με πολύ ιδιαίτερο περιεχόμενο, με πολύ ιδιαίτερο νόημα και πολύ συναίσθημα! Έτσι είχε αποφασίσει το Δ.Σ. της ΕΕΠΦ και ιδιαίτερα η Πρόεδρος Μαρία Ρουσσουμουστακάκη που άνοιξε την βραδιά με μια όμορφη αλληά συνάμα σύντομη – όπως αλληωστε δεσμεύτηκε «ότι δεν θα μας κουράσει!!» - παρουσίαση του έργου της Εταιρίας.

Μετά όμως ήρθαν οι εκπληξίεις με το ιδιαίτερο νόημα για όλους

εμάς. Γιατί ήταν εκπληξίεις που αντικατοπτρίζουν τη μοναδικότητα του έργου της ΕΕΠΦ. Έργου που βασίζεται στους ισχυρούς δεσμούς φιλίας και προσφοράς που έχουν αναπτυχθεί ανάμεσα σε ανθρώπους που συνεργάζονται χρόνια με την Εταιρία.

Ανθρώπους που δημιουργούν, προσφέρουν, αλληά γεμίζουν και από ικανοποίηση, όπως αλληωστε ομολόγησαν κι εκείνοι με τη σειρά τους εκείνη τη βραδιά.

Ποιοί είναι οι άνθρωποι αυτοί; Και τι να πρωτοπούμε για τα ιδιαίτερα προσόντα τους, την προσωπικότητά τους, το έργο τους, την προσφορά τους....

Ανέλαβε λοιπόν και πάλι η Πρόεδρος Μ. Ρουσσουμουστακάκη, να ξετυλίξει μπροστά στα μάτια μας, όχι τον «Κύκλο των Χαμένων

Ηρώ Κεκέ-Μυλωνάκου

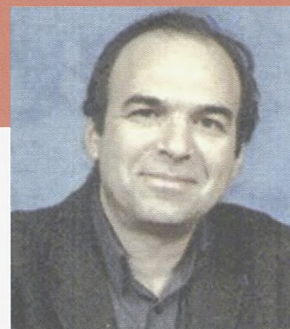
Παντελής Μάναλης

Διονυσία Παπαδοπούλου

Σοφία Πλητανισιώτη

Σταμάτης Σκαμπαρδώνης

Ποιτών» αλλή τον «Κύκλο των Μοναδικών μας Εκπαιδευτικών», των πραγματικών «Δασκάλων» με «Δ» κεφαλαίο, των δικών μας δασκάλων! Των Εκπαιδευτικών που χρόνια πασχίζουν μαζί μας, σε ομάδες και επιτροπές για να γίνουν πράξη, οι υψηλοί στόχοι της ευαισθητοποίησης, της εκπαίδευσης αλλή κυρίως της διαμόρφωσης συνείδησης για τους πολίτες του αύριο, της διαμόρφωσης μιας νέας «περιβαλλοντικής ηθικής» μέσα από τα Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που υλοποιεί η ΕΕΠΦ.

Γνωρίσαμε τη Σταυρούλα Αλεξανδροπούλου, τον Παύλο Δασκαλάκη, το Γιώργο Καβάζη, τη Σοφία Καινούργιου, την Ηρώ Κεκέ-Μυλωνάκου, τον Παντελή Μάναλη, τη Διονυσία Παπαδοπούλου, τη Σοφία Πλητανισιώτη, το Σταμάτη Σκαμπαρδώνη, το Νίκο

Στεφανόπουλο, την Κική Τατίδου, την Παναγιώτα Τσελεκτσίδου, την Αντιόπη Φραντζή, την Κλεοπάτρα Χατζηκώστα, και η παρουσίαση έκληξε με κάτι που τους οφείλαμε από καιρό. Ένα αναμνηστικό έπαινο, ένα μεγάλο ευχαριστώ από την ΕΕΠΦ, που τους επέδωσε ποιός άλλος, από την Αλίκη Βαβούρη, που όλα αυτά τα χρόνια ως Υπεύθυνη Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων της ΕΕΠΦ, δούλεψε μαζί τους, για να γίνει πραγματικότητα το τεράστιο έργο της Εταιρίας στο χώρο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Η συναισθηματική φόρτιση όμως της βραδιάς επρόκειτο να κορυφωθεί και με αυτά που θα ακολουθούσαν. Στην οθόνη εμφανίστηκε ένα μικρό παιδάκι, ενώ η Πρόεδρος ακουγόταν να λέει «και τώρα θα τιμήσουμε έναν άλλο μεγάλο εθελοντή που δεν είναι

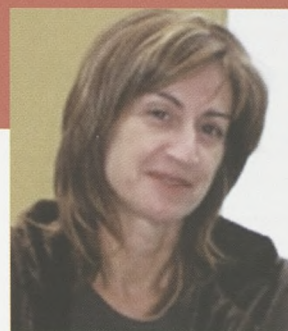
Νίκος Στεφανόπουλος

Κική Τατίδου

Παναγιώτα Τσελεκταΐδου

Αντιόη Φραντζή

Κλεοπάτρα Χατζηκώστα

δάσκαλος με τη στενή του όρου έννοια, όμως έχει μνήσει πολλούς, μικρούς και μεγάλους στα μουσικά της αγαπημένης μας Ελληνικής Φύσης. Τον Γιώργο Σφήκα, τον Επίτιμο Πρόεδρο της ΕΕΠΦ, με τα αναρίθμητα χρόνια προσφοράς!!

Χειροκροτήματα, συγκίνηση και οι εικόνες να διαδέχονται η μία την άλλη στην οθόνη, από τη ζωή του Γιώργου Σφήκα.

Με την ολοκλήρωση της παρουσίας πήρε τη σκυτάλη ο Γεν. Γραμματέας της ΕΕΠΦ Λεωνίδας Κόλλης, για να μιλήσει με πολλή συγκίνηση κι εκείνος με τη σειρά του, για τις αναμνήσεις, για τη συν-εργασία και τη στενή φιλία με το Γιώργο Σφήκα.

Όμως οι εκπλήξεις της βραδιάς δεν είχαν τέλος. Και να, μπήκαν στην αίθουσα δύο μουσικοί που μας έκαναν όλους να σιγοτραγου-

δήσουμε γνωστά κι αγαπημένα τραγούδια, ζεσταίνοντας έτσι ακόμα περισσότερο την ήδη όμορφη βραδιά.

Όταν δε ακολούθησε και η κοπή της βασιλόπιτας και μοιράστηκαν στα τραπέζια τα κομμάτια της, πραγματικά η χαρά όλων μας ήταν μεγάλη όταν η Σοφία Πλατανιστιώτη, μία από τους Εκπαιδευτικούς μας!! φώναξε ότι βρήκε το πρώτο φλουρί και η Τιμοθέα Παντζικά, φίλη του Γιώργου Σφήκα, το δεύτερο.

Μάλλον λοιπόν θα συμφωνήσετε ότι αυτή η Πίττα του 2008 ήταν μοναδική!! Και του χρόνου!!

Α. ΝΙΚΗΦΟΡΑΚΗ

Παιδιά γεμάτα ενέργεια

Το βιβλίο *Παιδιά γεμάτα ενέργεια* του Φρίξου Μιχαηλίδη είναι η ευχάριστη έκπληξη που έρχεται από την Κύπρο. Ο Φρίξος Μιχαηλίδης σε συνεργασία με την Πόπη Φουντούλη υλοποίησε την ιδέα για να φτιαχτεί μια ιστορία γεμάτη ενέργεια. Το ερέθισμα και η ευαισθητοποίηση ήρθε μέσα από το πρόγραμμα "Οικολογικά Σχολεία" που υλοποιείται με μεγάλη επιτυχία στη Κύπρο. Μια εκδρομή είναι η αφορμή για να ανακαλύψουν τα παιδιά ενός σχολείου τη δύναμη της ενέργειας. Τα παιδιά πάνε μια εκδρομή στο δάσος και αναγκάζονται να παρατείνουν την διαμονή τους λόγω της έλλειψης βενζίνης. Το λεωφορείο μένει από βενζίνη και τα παιδιά της πόλης ανακαλύπτουν τον ήλιο, το νερό, την ενέργεια που παράγεται από εκεί και γίνονται παιδιά γεμάτα ενέργεια έτοιμα για δράση και ζωή. Η συνέχεια στο βιβλίο που συστήνουμε ανεπιφύλακτα για τα παιδιά του Δημοτικού σχολείου.

Εκδόσεις ΠΑΡΓΑ. Με την υποστήριξη της CYMEPA

Χερσαίες και θαλάσσιες περιοχές Natura στο νομό Κεφαλληνιάς και Ιθάκης

Η μη κερδοσκοπική εταιρία «Αρχιπέλαγος» έχει δημιουργήσει ένα πολύ ενδιαφέρον υλικό περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σχετικά με τις περιοχές Natura του νομού Κεφαλληνιάς και Ιθάκης. Είναι δυο πολύ ενδιαφέροντα και καλαίσθητα βιβλιάρια τα οποία αναφέρονται στις χερσαίες και θαλάσσιες περιοχές Natura των συγκεκριμένων νομών. Τα βιβλία μπορούν να αποτελέσουν ένα σημαντικό οδηγό για τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές που θέλουν να κάνουν προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στις συγκεκριμένες περιοχές αηλιά και για τους ταξιδευτές που θα βρεθούν στα δυο πανέμορφα νησιά.

Έκδοση με το Πρόγραμμα LIFE.

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΣΚΑΜΠΑΡΩΝΗΣ

Εκπαιδευτικός, Μέλος Συντονιστικής Επιτροπής

Η Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης, όσον αφορά την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, στοχεύει

- Στην εποικοδομητική συνεργασία όλων των φορέων που εμπλέκονται στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.
- Στη σύνδεση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με τα Προγράμματα για την προστασία της φύσης, ώστε να γίνεται περισσότερο πρακτική

Επίσης, υποστηρίζει συστηματικά το έργο των εκπαιδευτικών με

- την άμεση και καλύτερη επικοινωνία,
- την παροχή κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού, που γράφεται από εκπαιδευτικούς,
- τη διοργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων,
- τη δημοσίευση καινοτόμων δραστηριοτήτων,
- τη χρήση όποιου μέσου προωθεί την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και προάγει το έργο της.

Τα ευνοήγγραφα άρθρα αντιπροσωπεύουν τις απόψεις των συγγραφέων και όχι αναγκαστικά της Εταιρίας.

Το φωτογραφικό υλικό προέρχεται από το αρχείο της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης και των συνεργατών της, εκτός εάν σημειώνεται διαφορετικά.

Μοιραστείτε μαζί μας τις σκέψεις, ιδέες και προβληματισμούς σας.

Αν θέλτε να δείτε δημοσιευμένες τις δραστηριότητές σας, τις σκέψεις σας και τους προβληματισμούς σας, ιδού το βήμα που θα σας δεχτεί και θα αξιοποιήσει τη δημιουργική και πρωτότυπη δουλειά σας.

Περιμένουμε και επιθυμούμε τη συνεργασία με σας, τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων, τους ειδικούς επιστήμονες, τους ευαισθητοποιημένους ανθρώπους.

Τηλεφωνήστε για πληροφορίες στο 210-3224 944, και στείλτε το κείμενο σε ηλεκτρονική μορφή στη διεύθυνση: hspn@hol.gr

Μαθητές σε δραστηριότητα στο πεδίο

www.eepf.gr

Υποστηρικτές Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης

ALPHA BANK

ΙΔΡΥΜΑ Ι. Φ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

ATHENS

ΚΟΡΡΕΣ ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ